

การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดสมุทรสาคร

อาจารย์สายพิน สันทัด
นายทรงชัย สอนรัตนชัย
นางสาวปาริชาติ กฤษณะเศรษฐี

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ประจำปี 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนและช่วยเพิ่มการกระจายรายได้สู่ชุมชน และเพื่อเป็นการกำหนดนโยบายชุมชนและแผนการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอีกหนึ่งศักยภาพของชุมชนที่สามารถสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน ซึ่งอาจประกอบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมก็ได้ตามแต่ศักยภาพของผู้ที่สนใจหรือผู้ประกอบการ เพื่อเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนจากการสร้างงานและสร้างรายได้ และรวมทั้งการจัดการทรัพยากรของชุมชนที่มีขีดความสามารถในการเป็นแหล่งผลิตอาหาร ยารักษาโรค และยังสามารถใช้ประโยชน์ในด้านการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ระบบนิเวศและสันตนาการเพื่อการพักผ่อนอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเป็นวิธีหลักในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุอยู่ที่ 25 ปี ถึง 44 ปี ซึ่งถือว่ายังอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนรวมทั้งการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังนับถือศาสนาพุทธเหมือนกันถึงร้อยละ 97 ซึ่งไม่มีความขัดแย้งทางศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งทางด้านครอบครัวให้กับชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ อาชีพที่สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ประมง เกษตรกรรมและประมง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นรายได้หลักของคนในชุมชน จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดิน น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและทะเลมาใช้ประโยชน์ในภาคเกษตรกรรม เพื่อการเพาะปลูก บ่อเลี้ยงปลา และทำนาเกลือ ส่วนในภาคประมงนั้น ชาวประมงในชุมชนจับสัตว์น้ำจากทะเล ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของคนทั้งในและนอกชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชาวประมง ศักยภาพทางการประมงที่พบในชุมชนเป็นประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็ก เนื่องจากเรือประมงที่ใช้มีความยาวน้อยกว่า 14 เมตร และใช้เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนปูม้า อวนกุ้ง ลอบปูม้า ลอบปูดำ และอวนปลา ซึ่งชื่อเครื่องมือประมงจะระบุสัตว์น้ำเป้าหมายไว้แล้ว อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อวันสูงกว่าเส้นแบ่งความยากจนที่กำหนดใช้ภายในประเทศไทย คือรายได้มากกว่า 2 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ แต่ทั้งจำนวนรายได้และความพึงพอใจต่อรายได้นั้น อยู่ในระดับต่ำที่สุด เนื่องจากจำนวนรายได้ต่อเดือนที่ได้รับน้อยกว่ารายจ่ายต่อเดือน ซึ่งบางกลุ่มตัวอย่างมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายถึง 2-3 เท่าของรายจ่ายรายเดือนของครัวเรือน ซึ่งถ้าหากทุกครัวเรือนทำความเข้าใจและนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยเฉพาะหลักการการใช้ทรัพยากรในที่นี้หมายถึง รายได้ อย่างมีเหตุมีผล รวมทั้งจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย วิเคราะห์ว่า รายการใดที่มีความจำเป็นต้องซื้อ

น้อยตามลำดับ รวมถึงมีแผนการลงทุน โดยผลิตผลผลิตสนองต่อตลาดในช่วงเทศกาลตรุษจีน สงกรานต์ จะได้รับราคาผลผลิตดีกว่าช่วงอื่นของปี ในที่สุดจะสามารถทำรายได้ให้พอเพียงกับ รายจ่ายและยังมีเงินออมอีกด้วย

นอกจากข้อมูลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใน ชุมชนและแนวคิดแบบการจัดการพื้นที่ (zoning management) จะเป็นตัวกำหนดความคงอยู่และ ความยั่งยืนของต้นทุนทางธรรมชาติของชุมชนที่จะสามารถตอบสนองการประกอบอาชีพการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสภาพของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตัวอย่างถูกประเมินโดยกลุ่ม ตัวอย่างซึ่งเห็นว่ามีหลากหลายทางชีวภาพและความสมบูรณ์น้อย จึงควรจัดกิจกรรมที่เน้นการ ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างเสริมความอุดมสมบูรณ์ และลดกิจกรรมจากการ ประกอบอาชีพที่กระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น หุยกัดป่าไม้ชายเลน เพื่อนำพื้นที่ ป่าชายเลนมาประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนส่งผลกระทบต่อ การลดพื้นที่เพาะพันธุ์ วางไข่ และอนุบาลสัตว์น้ำ

การกำหนดพื้นที่นั้นๆ ซึ่งในการจัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว การสงวน/อนุรักษ์ การ นันทนาการ การกำหนดพื้นที่พักอาศัย กำหนดช่วงเวลาการเข้าพื้นที่ตามช่วงเวลาและฤดูกาล การ กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการจัดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว ซึ่ง แนวทางการจัดการพื้นที่ทั้งหมดเป็นการสนับสนุนการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดย ชุมชนตัวอย่างเห็นด้วยกับการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวและการแบ่งเขตพื้นที่ สงวน/อนุรักษ์ ประกาศเป็นเขตสงวนหรืออนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์วางไข่และอนุบาลของสัตว์น้ำ เช่น เป็นเขตห้ามจับสัตว์น้ำ ตัดต้นไม้และล่าสัตว์ป่า เป็นต้น

การนำศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ผสมผสานกับการจัดพื้นที่ตาม วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จะมีความเป็นไปได้มากหรือน้อยนั้น จะต้องอาศัยชุมชนทั้ง ความรู้ จิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการถ่ายทอดความรู้ ใหม่ ถูกต้องและสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งเน้นให้สอดคล้องกับ ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัจจุบัน ดังนั้น การตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแม้จะเน้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ ความสะดวกของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวแต่ก็สามารถเตรียมข้อมูลทางด้านประหยัด พลังงานและน้ำ การรักษาความสะอาดของชุมชนและในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งเป็นความรู้ ที่จะช่วยชี้แนะให้ทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และชุมชนมีจิตสำนึกในทางที่ถูกต้องและยึด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการและ เครื่องมือในการนำความรู้และจิตสำนึกของชุมชนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดการทรัพยากร มุ่งเน้นให้ชุมชนจัดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน/ชุมชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและความกินดีอยู่ดีของคนใน ชุมชน นอกจากนี้กลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน/ชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญในการทบทวน ฟื้นฟู และ

รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะพื้นบ้านของชุมชนและวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนให้ดำรง
ความเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้
ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างมีเหตุมีผลและรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะจะเน้นเรื่องการสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรบุคคลของชุมชนให้สามารถ
พัฒนาขีดความสามารถของชุมชนเพื่อความกินดีอยู่ดีของชุมชนจากทรัพยากรของชุมชน

1. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อใช้เป็นข้อมูลใน
การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และออมเงินเพื่อการลงทุนหรือปรับปรุงศักยภาพการ
ประกอบอาชีพและการผลิตหรือบริการ
2. จัดฝึกอบรมสำหรับคนในชุมชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง
โดยเฉพาะหลักของความพอประมาณ ที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่จะนำมาซึ่งการ
พัฒนาแบบยั่งยืนภายในชุมชน โดยยกตัวอย่างจากเกษตรกรดีเด่นที่มีอยู่ในชุมชนหรือ
ชุมชนใกล้เคียงเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนเพื่อนำไปปฏิบัติ
3. การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เทศกาล เพื่อสร้างรายได้
สมเหตุสมผลและดีกว่าการผลิตตามกระแสของตลาด โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี
การสาธิตวิธีการปฏิบัติหลายรูปแบบและหลากหลายอาชีพ สามารถนำจุดแข็งของแต่ละ
สาขาอาชีพมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างจุดแข็งที่มีอยู่ให้แข็งแรงมากขึ้น และใน
ขณะเดียวกันก็ลดปัญหาอันเนื่องมาจากจุดอ่อนของการประกอบอาชีพและการผลิต
หรือบริการ
4. จัดฝึกอบรมหรือกิจกรรมส่งเสริมให้กับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวและ
ประกอบอาชีพอื่นในหัวข้อการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายใต้หลัก
ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นเรื่องของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่าง
คุ้มค่า ประหยัดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้ง
ฝึกฝนหรือแนวปฏิบัติ การวางแผน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การ
พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อให้มีประสบการณ์ใน
การวางแผน แนวทางในการจัดการปัญหาภายในชุมชน การจัดการขยะภายในชุมชน
และการพัฒนาชุมชน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	4
นิยามเฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง.....	7
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	11
การเก็บข้อมูลและการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	11
การเก็บข้อมูลและการวิจัยเชิงปริมาณ.....	11
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	12
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	12
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	12
วิธีการสุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	12
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	13
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ.....	14
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	16
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	64

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. อายุและสถานภาพสมรส.....	19
2. อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างในภาคเกษตรกรรม.....	20
3. อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม.....	21
4. อาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่าง.....	22
5. อาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรี.....	22
6. อาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรีที่อยู่นอกภาคเกษตรกรรม.....	23
7. อาชีพเสริมของแม่บ้านหรือสตรี.....	23
8. กลุ่มชาวบ้านในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิก.....	24
9. รายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรม.....	26
10. รายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรมโดยจำแนกตามอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	26
11. รายได้ของครัวเรือนจากประมง.....	27
12. รายได้หลักของครัวเรือนจากประมงโดยจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง.....	27 -28
13. รายได้ของครัวเรือนจากการรับจ้าง.....	29
14. รายได้ของครัวเรือนที่ได้จากอาชีพรับจ้างจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง.....	29
15. รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายประจำเดือน.....	30
16. รายจ่ายของครัวเรือนที่เป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือนจำแนกตามอาชีพหลัก ของกลุ่มตัวอย่าง.....	31
17. รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง.....	32
18. รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาบุตร.....	32
19. ปัญหาในการประกอบอาชีพ.....	33
20. การถือครองที่ดิน.....	34
21. ขนาดของที่ดินเพื่อการเลี้ยงปลา.....	35
22. ขนาดของที่ดินเพื่อการเพาะปลูก.....	35
23. จำนวนเรือหางยาว.....	36
24. ความยาวเรือหางยาวที่ใช้ในการประกอบอาชีพ.....	37

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
25. ชนิดของเครื่องมือประมง.....	37 - 38
26. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ.....	39
27. จำนวนกระชังหรือพื้นที่เลี้ยงหอย, ปลา, ปู.....	39
28. จำนวนบ่อเลี้ยงกุ้ง.....	39
29. พื้นที่สำหรับเลี้ยงหอยแบบแขวน.....	40
30. พื้นที่สำหรับเลี้ยงหอยปักหลัก.....	40
31. อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างและความยาวเรือหางยาวที่ใช้.....	41
32. อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนเรือหางยาวที่ใช้.....	41 - 42
33. อาชีพประมงกับชนิดของเครื่องมือประมง.....	42 - 43
34. อาชีพเกษตรกรรมและประมงกับชนิดของเครื่องมือประมง.....	43
35. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-โฮมสเตย์.....	44
36. การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน.....	46
37. การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	50
38. การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน.....	54
39. ความจำเป็นในการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก.....	58
40. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว.....	62

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1. แผนภาพแสดงข้อมูลอายุ.....	16
2. แผนภาพแสดงข้อมูลเพศ.....	17
3. แผนภาพแสดงข้อมูลศาสนา.....	17
4. แผนภาพแสดงข้อมูลสถานภาพสมรส.....	18
5. แผนภาพแสดงข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสาคร.....	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดสมุทรสาคร ได้รวบรวมและสรุปความสำคัญของโครงการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ความสำคัญในการกำหนดความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศไทยและความสำคัญ และที่มาของปัญหาของการทำวิจัย โดยมีสาระสังเขปดังต่อไปนี้

1.1.1 ความสำคัญในการกำหนดความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สำหรับความสำคัญในความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น โดยเบื้องต้น จะต้องเข้าใจถึงรากฐานเกี่ยวกับนัยของแนวความคิดในทางกระบวนการประการสำคัญในการพัฒนาคน ทั้งการพัฒนาทางด้านความรู้ การพัฒนาทางด้านความคิด และการพัฒนาทางด้านความสามารถ รวมทั้ง การพัฒนาทางด้านพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม

โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนารากฐานของชีวิตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณสมบัติของบุคคลในลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้นในทุกขณะ อันมีผลทำให้คุณภาพของประชาชนยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมคุณภาพของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง อันเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั่นเอง ความสำคัญของการวิจัยเป็นสิ่งที่สอดคล้องกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 และ 9 ซึ่งเน้นความเท่าเทียมกันกับการพัฒนามนุษย์ สังคม เศรษฐกิจและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันขอบข่ายของการวิจัยเหล่านี้ได้เปลี่ยนมาเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 นอกจากนี้ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม 3 ปัจจัยหลักเหล่านี้คือเป้าหมายสูงสุดในการบรรเทาทุกข์ของคนชนบทให้ประสบผลสำเร็จ เป้าหมายนี้เป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้ดียิ่งขึ้น เพื่อว่ารักษาไว้ซึ่งการพัฒนาและการกินดีอยู่ดีของประชาชนทุกหมู่เหล่า

แนวทางการวิจัยคือการศึกษาพื้นที่ที่จำกัดไว้เนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแต่ในทางกลับกันก็เป็นเป้าหมายสูงสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากเป็นหัวใจหลักของการวิจัย นอกจากนี้ การพัฒนานี้ได้นำไปสู่ความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี

ของประชาชนทุกคนรวมถึงความรับผิดชอบและความเหมาะสมของการพอประมาณ ในทางปฏิบัติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนและโดยเฉพาะสังคมเกษตรกรรมเพื่อ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชนบทเพื่อความยั่งยืน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนและสังคมของประเทศ ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีโอกาสน ในการสร้างงาน และแหล่งรายได้ สำหรับชุมชน ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเกี่ยวโยงไปถึงการ ให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ

การพัฒนาคนในชุมชนเป็นการเกี่ยวโยงในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ การบริการตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการประเมินศักยภาพใน การพัฒนาคนในชุมชนเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ ยิ่งไปกว่านั้น 3 ขั้นตอนพื้นฐานของทฤษฎี ได้แก่ การมี เหตุผล การรู้จักความพอประมาณและได้นำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมและการมี ครอบครัวยุคใหม่มากขึ้นจากนั้นในแต่ละครอบครัวเดียวกันดำเนินการเป็นที่สอดคล้องกันกับ 3 ขั้นตอน ดังกล่าว และการรวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันกับแนวทางความพอเพียงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อกระตุ้น การพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและผลของการดำเนินการดังกล่าวมีความมั่นคงต่อการสนับสนุนการ พัฒนาทรัพยากรเพื่อความสำเร็จในชุมชน สุขและความเป็นอยู่ที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การศึกษาความต้องการของชนบทเป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนจะนำไป ประเมินเพื่อพัฒนาและสร้างความมั่นคงในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวและการพัฒนาการบริหารและการจัดการ การพัฒนาดังกล่าวให้ความสำคัญไปที่ความยึดมั่นต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของ ชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและระบบเศรษฐกิจ ซึ่งใน ชุมชนมีอยู่อย่างจำกัดได้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อย่างสมเหตุสมผลและยั่งยืน การพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ทั้งหมดได้ถูกคาดหวังไว้เพื่อเป็นอีกทางเลือก หนึ่งและเป็นแหล่งที่เพิ่มรายได้ให้กับชุมชนชนบทเพื่อประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้นและเพื่อการบรรเทาทุกข์ของคนในชุมชน

1.1.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในช่วงทศวรรษที่ 80 การ ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้โดยทั่วไปแล้วเป็นเพียงแค่การหยิบยกมาพิจารณา เล็กน้อยเท่านั้น ช่วงปลายทศวรรษที่ 80 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการพัฒนาและก่อตั้งโดย ผู้บริหารกิจการและหลังจากที่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ชุมชนและนักอนุรักษ์ ธรรมชาติได้เปลี่ยนทัศนคติไปเน้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นหลัก ความแตกต่างระหว่าง สถานที่จำนวนมากมายและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ โอกาสในการดำเนินการทางธุรกิจ บริเวณ ของสถานประกอบการมักจะอยู่ในเขตเมืองหลวงและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ขณะเดียวกันการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นธรรมชาติ

ในช่วงทศวรรษที่ 90 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ประกาศให้การสนับสนุนการพัฒนาโอกาสทางธุรกิจ การดำเนินการและการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นำไปสู่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นความสำเร็จซึ่งอยู่บนรากฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะของการรณรงค์โดยนักอนุรักษ์ธรรมชาติและองค์กรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลักการนี้มีเป้าหมายเพื่อการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากเนื้อหาของแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น จึงสมควรตั้งอยู่บนเนื้อหาของแนวคิดและหลักการพื้นฐานที่ว่า เมื่อสภาพปัญหาเกี่ยวกับสภาพชุมชน ระดับความรู้ของประชาชน เพื่อสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมนั้น ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้น กระบวนการเกี่ยวกับการแก้ไขสภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงต้องแก้ไขสภาพปัญหาโดยอาศัยกลไกและกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น โดยกระบวนการตั้งอยู่บนความตระหนักการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกสำนึกชุมชน (Collective Consciousness) เพื่อเสริมสร้างและกระตุ้นให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา

โดยสรุป ความสำคัญในความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สามารถสรุปความสำคัญได้ว่า การที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพให้เกิดกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางภาครัฐจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการส่งเสริมและการจัดการกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

นอกจากนี้ จะต้องตั้งอยู่บนหลักการขั้นพื้นฐานที่จะต้องให้การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น มีความสำคัญอย่างน้อยจะต้องมีความเท่าเทียมและมีความเสมอภาคกับการพัฒนาในระบบ ทั้งการมีความเท่าเทียมและการมีความเสมอภาคทางด้านการดำเนินงาน รวมทั้ง การมีความเท่าเทียมและมีความเสมอภาคทางด้านการงบประมาณ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นแนวทางและกลไกประการสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศทางด้านการเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระยะยาว และเพื่อที่จะส่งเสริมให้ประชาชนประชาชนทุกคนสามารถได้รับมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพ

รวมทั้ง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้ประชาสังคมทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีสิทธิและหน้าที่ร่วมกันในความรับผิดชอบทางด้านการจัดการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดชีวิต

ตลอดจน เพื่อให้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ ของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ทางชีวิตของปัจเจกบุคคล สังคม และประโยชน์สาธารณะ อันสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาสังคมทุกภาคส่วน และสามารถก่อให้เกิดความ สอดคล้องกับการบริหารจัดการสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถบูรณาการองค์ความรู้ โดยการกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ดังกล่าวเข้าเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของคนใน ชุมชนและประเทศชาติ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

จุดมุ่งหมายการวิจัยประกอบด้วย 2 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

- 1.2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนและ ช่วยเพิ่มการกระจายรายได้สู่ชุมชน
- 1.2.2 เพื่อเป็นการกำหนดนโยบายชุมชนและแผนการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพใน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ เป็นข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชน เพื่อเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน และการ จัดการทรัพยากรของชุมชน

1.3.2 ความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำเนิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งนำมาซึ่งความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.4.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ชาวประมง ชาวบ้านทั่วไป ผู้นำและเจ้าหน้าที่ ขององค์การปกครองท้องถิ่น ภายในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจำนวน 200 ตัวอย่าง

1.4.2 เนื้อหาและหัวข้อวิจัย ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลด้วยการออกแบบสอบถามข้อมูล ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ทางสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การประเมินศักยภาพของชุมชนทางด้าน ทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ และเป็นแหล่งนำมาซึ่งรายได้ของประชากร เป้าหมาย รวมทั้งความพึงพอใจของประชากรเป้าหมายต่อรายได้ว่าสอดคล้องกับแนวทางและ

หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเนื้อหาและหัวข้องานวิจัยจะนำมาซึ่งผลที่เป็นข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชน เพื่อเป็นกระบวนการให้บรรลุสมมติฐานของงานวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ได้กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อกระบวนการเกี่ยวกับการจัดทำ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคอื่นนอกเหนือเกษตรกรรมการผลิต: การประเมินความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันประกอบไปด้วย การศึกษาความต้องการ (Need Study) การพัฒนา (Development) ศักยภาพของชุมชน (Capacity Building of Rural Community) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

1.5.1 การศึกษาความต้องการ (Need Study) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวิเคราะห์และพิจารณาและสรุปเพื่อนำเสนอแนวทางและลำดับความสำคัญในการพัฒนาและการจัดการที่เหมาะสม

1.5.2 การพัฒนา (Development) หมายถึง การทำให้เกิดความก้าวหน้า เจริญเติบโต เพื่อให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น เช่น การพัฒนาชนบท คือการทำให้ทรัพยากร สภาวะแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมในชนบทสามารถนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งการสร้างความสะดวกสบายให้กับคนในชนบท เช่น มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

1.5.3 ศักยภาพของชุมชน (Capacity Building of Rural Community) หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และองค์กรชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชนเอง

1.5.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) หมายถึง การเที่ยวชมในแต่ละพื้นที่เพื่อการศึกษา ความสนุกสนานและชื่นชมกับทิวทัศน์ทางธรรมชาติและสังคมรวมถึงการดำรงชีวิตของแต่ละชุมชน โดยพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศวิทยาในพื้นที่นั้นๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539, หน้า 12)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1. ข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชนทางด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ลักษณะการมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย ระดับการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นอาชีพทางเลือกในการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ชุมชน
- 1.6.2. ข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้ประโยชน์และแนวทางการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อฟื้นฟูและสร้างเสริมต้นทุนทางธรรมชาติให้เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 1.6.3. ข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชนทางด้านศักยภาพของประชากร ตลอดจนระดับความเข้าใจ การปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้กำหนดกลวิธีและกระบวนการในการส่งเสริมและเสริมสร้างแนวทางการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.6.4. ผลของงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย นักส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าและพัฒนาศักยภาพของชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการวิจัยตามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำ “การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดสมุทรสาคร” นั้น โดยเบื้องต้นนั้นคงจะต้องเข้าใจถึงรากฐานเกี่ยวกับเนื้อหาของแนวความคิดในทางพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก่อนว่า การพัฒนาเป็นเครื่องมือ หรือกระบวนการประการสำคัญในการพัฒนาคน ทั้งการพัฒนาทางด้านความรู้ การพัฒนาทางด้านความคิด และการพัฒนาทางด้านความสามารถ รวมทั้ง การพัฒนาทางด้านพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม

โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนารากฐานของชีวิตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลในลักษณะดังกล่าวเป็นตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยและพลังสำคัญในกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้นในทุกขณะ อันมีผลทำให้คุณภาพของประชาชนยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยคนสามารถพัฒนาศักยภาพ ได้จาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงส่งบทนำของปรัชญาในฐานะเป็นทฤษฎีใหม่ เนื่องจากทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญไปที่ระดับท้องถิ่นได้แก่ ภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 3 ขั้นตอนพื้นฐานของการปรับใช้ทฤษฎีใหม่สู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมอย่างชัดเจน

ขั้นตอนแรก คือ กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และการประเมินความลำบากและความสามารถของครอบครัวเดี่ยว ตัวอย่างเช่น ปัญหาของการจัดส่งน้ำ ชาวไร่ชาวนาควรแก้ปัญหา ร่วมกัน โดยการบริจาคพื้นที่บางส่วนเพื่อดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบชลประทาน การสร้างที่กักเก็บน้ำอาจจะใช้เงินจำนวนมหาศาล เนื่องจากคุณสมบัติที่เหมาะสมนี้สามารถเรียกวงเงินสนับสนุนจากตัวแทนรัฐบาลที่รับผิดชอบและหน่วยงานอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 คือ จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ชาวนาได้ช่วยเหลือกันเองโดยการรวมกันระหว่างเพื่อนบ้านด้วยกันที่มีความสนใจในการทำงานเป็นกลุ่มและควรจัดการกลุ่มให้อิงแนวความคิดและหลักการแบบสหกรณ์ หลักการสหกรณ์นี้มีความน่าเชื่อถือในการนำเสนอวัตถุประสงค์ในราคาขอมเยา ผู้บริโภค และสินค้าทั่วไป ขณะเดียวกัน กลุ่มสหกรณ์สามารถดำเนินการต่อราคาเพื่อการขายสินค้าในตลาดได้

ขั้นตอนสุดท้ายมีธุรกิจร้านค้าสหกรณ์ที่มั่นคงและเป็นที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ธุรกิจที่มีความน่าเชื่อถือและการจัดการด้านการเงินได้ดำเนินการในระบบสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสมมากพอที่จะ

ได้รับทุนหรือเงินทุนจากสถาบันที่ให้การสนับสนุนและหน่วยงานจากหลากหลายประเทศตาม
หลักการแนะนำเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการนี้เป็นที่ทราบกันดีในภาคการ
เกษตรกรรม ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ท่านได้แนะนำว่าปรัชญาดังกล่าวสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาค
นอกเหนือเกษตรกรรมการผลิตอีกด้วย ภาคนอกเหนือเกษตรกรรมการผลิตในที่นี้หมายถึง การผลิต
การบริการและการดำเนินการทางเศรษฐกิจภาคนอกเหนือเกษตรกรรมการผลิต การพิจารณาในส่วน
ของการให้บริการ การท่องเที่ยวและครอบคลุมไปถึงสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่ง
เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นส่วนที่เหมาะสมที่สุด ทั้งสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางทะเลมี
ความเหมาะสมในการแก้ปัญหาเรื่องความยากจน ในขณะเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสในการสร้างงาน
โดยเฉพาะคนในชุมชน โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการจัดการทางการ
เกษตรกรรมเพื่อดำรงชีพ และการดำเนินการดังกล่าวเป็นการจัดการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศจะได้เข้ามาศึกษาคุณค่าและการจัดการของผลิตภัณฑ์
จากการเกษตรกรรม ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะสนับสนุนด้วยการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก
การเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางทะเลจัดได้ว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดและเพื่อการสนับสนุนการ
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ละความตั้งใจมีความชัดเจนกับความสำเร็จอันมหาศาลนั้นอาจหมายถึง
ความสำเร็จที่ได้จากผู้ที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลซึ่งสามารถหารายได้โดยการจัดการในลักษณะที่
หลากหลายของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการให้บริการในลักษณะที่แตกต่างกันมากยิ่งขึ้น
การให้บริการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการมีที่พัก สถานที่สำหรับตกปลา การเดินทางทางเรือ การดำน้ำ
และมีร้านอาหาร ขั้นตอนการผลิตสินค้าจากปลา การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวสามารถ
ดำเนินการในลักษณะแบบครัวเรือนหรือแบบสหกรณ์เพราะเป็นธุรกิจในชุมชนเพื่อเปิดโอกาสใน
การสร้างงานและรายได้ให้กับคนในพื้นที่

ปัจจุบันนี้ ชาวประมงจำนวน 1 ใน 10 ประกอบธุรกิจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทาง
ทะเล ชาวประมงเริ่มดำเนินการจากธุรกิจเล็ก ๆ โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเช่าเรือประมง
ของพวกเขาและรายได้จำนวนมากมาจากการให้เช่าเรือ และการดำเนินการดังกล่าวเป็นตัว
ผลักดันให้ชาวประมงเป็นเจ้าของกิจการอย่างเต็มรูปแบบ ชาวประมงได้ดัดแปลงเรือประมงเป็นเรือ
รับ-ส่ง นักท่องเที่ยวพร้อมกับมีเสื้อชูชีพให้ โดยพื้นฐานลักษณะของการให้เรือแก่นักท่องเที่ยวเช่า
นั้นจะอิงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว บรรดาชาวประมงได้เตรียมการก่อสร้างบังกะโลไว้
บริการให้กับนักท่องเที่ยวในลักษณะเป็นบ้านพัก ชาวประมงตามชายฝั่งเข้าไปมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวทางทะเลและการเจริญเติบโต

ในส่วนนี้เป็นการดำเนินการเพื่อลดความขัดแย้งและการแข่งขันระหว่างชาวประมง
ลักษณะโดยทั่วไป อาชีพการประมงเป็นที่รู้กันดีว่าพวกเขามีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทางทะเล

มาก นอกจากนี้ 1 ใน 4 ส่วนของสินค้าคงคลังทั้งหมดประสบความสำเร็จอย่างสูงในการรักษาระดับจำนวนของสินค้า จากการลดความขัดแย้งและการแข่งขันของชาวประมงนั้นได้รวมไปถึงศักยภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ปลาเพื่อจำหน่ายและได้พยายามปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการดำเนินการดังกล่าวนำไปสู่การจำกัดบริเวณในการจับปลาและทำให้ปริมาณของผลิตภัณฑ์เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ตามที่ปรากฏ ชาวประมงทั้งที่เข้ามาทำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางทะเลหรือการเข้ามาประกอบอาชีพการประมงได้ทำการรับรองเป็นที่เรียบร้อยแล้วในเรื่องของแหล่งรายได้

โดยหากพิจารณาจากข้อสรุปเกี่ยวกับมิติทางด้านความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับความแตกต่างและความสัมพันธ์และระหว่างการพัฒนาศักยภาพของชุมชนกับการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเรียนรู้ นั้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากโลกในสภาวะปัจจุบันมีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพสังคมในความเป็นจริงมีเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น สิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะมนุษย์จึงต้องมีกระบวนการในการปรับอัตราของตนเองให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งประเทศชาติมีพลเมืองที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรม อันมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ อันมีผลทำให้ศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในเวทีการค้าโลกได้รับการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประเมินความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเบื้องต้น จะต้องเข้าใจถึงรากฐานเกี่ยวกับนัยของแนวความคิดในทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนว่า การวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา เป็นการวิจัยที่ดำเนินกระบวนการวิจัยโดยบรรดากลุ่มนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่าง ๆ มีเจตนารมณ์ประการสำคัญเพื่อมุ่งที่จะแสวงหาข้อค้นพบหรือข้อสรุปบางประการเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสังคมไทย จึงอาจกล่าวได้ว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสังคมไทยสมควรจะต้องดำเนินกระบวนการภายใต้กระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยชุมชน (Popular Research) หรือกระบวนการในการส่งเสริมให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อส่งเสริมกระบวนการในการพัฒนาตนเอง หรือกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดสภาพปัญหาที่มีอยู่อย่างมากมาย ดังนั้น กระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยชุมชน (Popular Research) เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถที่จะดำเนินกระบวนการและกำหนดให้มีกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ และกระบวนการในการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การภาคประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนสามารถที่จะแสวงหาข้อค้นพบหรือคำตอบที่มีต่อโจทย์ที่เป็นสภาพปัญหาด้วยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา

ด้วยตนเองโดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีคิด กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีการผลิต และกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาตนเอง และเพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการสร้างความรู้ ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่สามารถดำเนินกระบวนการโดยภาคประชาชน

โดยมีเจตนารมณ์ประการสำคัญเพื่อมุ่งที่จะแสวงหาข้อค้นพบหรือแสวงหาข้อสรุปบางประการเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสังคมไทย อันเป็นกระบวนการในการเสริมพลังทางด้านวัฒนธรรมชุมชนของสังคมไทย ด้วยกระบวนการที่มีการกำหนดและวางแผนในการปฏิบัติการอย่างเป็นขั้นตอน

หากกล่าวโดยสรุป “การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดสมุทรสาคร” การที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องมีการกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และต้องตั้งอยู่บนหลักการขั้นพื้นฐานที่จะต้องให้สภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญอย่างน้อยจะต้องมีความเท่าเทียมและมีความเสมอภาคกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

ทั้งการมีความเท่าเทียมและการมีความเสมอภาคทางการดำเนินการดำเนินงาน รวมทั้ง การมีความเท่าเทียมและมีความเสมอภาคทางด้านงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นแนวทางและกลไกประการสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันแผนการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และเพื่อที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนสามารถได้รับ โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ชุมชนสังคมทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีสิทธิและหน้าที่ร่วมกันในความรับผิดชอบทางด้านจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

รวมทั้ง เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของชุมชน เป็นการจัดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้รักษาสิ่งแวดล้อม ธรรมเนียม ประเพณี สังคมชนบท และวิถีชีวิตของชุมชนไว้เพื่อชีวิตและสังคม อันสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชนสังคมทุกภาคส่วน และสามารถก่อให้เกิดความสอดคล้องกับการบริหารจัดการสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถบูรณาการองค์ความรู้ โดยกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ดังกล่าวเข้าเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

โดยภาพรวมของกำหนดระเบียบวิธีวิจัย หรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการวิธีดำเนินการวิจัย (Methodology) โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยได้ใช้กระบวนการวิจัย (Methodology) ประกอบกัน 2 กระบวนการ อันได้แก่ โดย กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative)

3.1 การเก็บข้อมูลและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1.1 การรวบรวมข้อมูล เนื้อหาของหัวข้องานวิจัยจากหนังสืออ้างอิง บทความที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลสถิติจำนวนประชากรของพื้นที่เป้าหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้แทนและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและการสัมภาษณ์ได้ถูกใช้เพื่อกำหนดจำนวนประชากรเป้าหมายและวางแผนงานการเก็บข้อมูล ออกแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลและวิจัยเชิงปริมาณ และใช้เป็นข้อมูลเสริมและเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การเก็บข้อมูลและการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.2.1 ออกแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล โดยการออกแบบสอบถามจะใช้ข้อมูลที่รวบรวมจาก 3.1.1 และ 3.1.2

3.2.2 สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีรูปแบบตาม 3.2.1 ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นแบบสุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย

3.2.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาข้อมูลสูญหาย และจัดการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.2.4 แสดงผลการวิเคราะห์ทางสถิติในรูปของแผนภูมิและตารางแสดงผล ซึ่งใช้ในการเขียนรายงานวิจัยและสรุปผลการวิจัย

3.3. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มประชากรเฉพาะงานวิจัยเชิงปริมาณ เป็นประชาชนที่อยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนที่อยู่จังหวัดสมุทรสาครที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลร้อยละ 50 และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลร้อยละ 50 อันจะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 200 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ การออกแบบสอบถามเป็นการออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยแบบสอบถามประกอบด้วย การเก็บข้อมูล 7 ส่วน ของการศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

- I ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- II การประเมินศักยภาพของครัวเรือน
- III การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน
- IV การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- V การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- VI การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก
- VII การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.5 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการศึกษานับทั้งสิ้น 200 ตัวอย่างในจังหวัดสมุทรสาคร

3.6 วิธีการสุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยขณะผู้ทำวิจัยเดินทางไปถึงพื้นที่เป้าหมายสุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บข้อมูลในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 200 ตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 50 และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 50 อันจะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 200 คน

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ แบบสอบถามได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามมีจำนวน คำถามทั้งสิ้น 54 ข้อ มีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 7 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์

I ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 12 ข้อ

II การประเมินศักยภาพของครัวเรือน จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำหรับให้ประชาชนโดยทั่วไปที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ประเมินความเหมาะสม

III การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน จำนวน 6 ข้อ

IV การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 4 ข้อ

V การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จำนวน 7 ข้อ

VI การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก จำนวน 5 ข้อ

VII การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 7 ข้อ

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กล่าวคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนน 5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนน 4 = มีความเหมาะสมมาก

คะแนน 3 = มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนน 2 = มีความเหมาะสมน้อย

คะแนน 1 = มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

สำหรับการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยน้ำหนักอันมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนสามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไปในจังหวัดสมุทรสาคร ถือว่ากระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังจากได้ข้อมูลจากแบบสอบถามใน การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาใช้ประกอบในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยทางคณะผู้วิจัยจะได้นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ ไปดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows Version 14 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ของการประเมินผลในความเป็นไปได้ของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และค่าเฉลี่ยรวมมาใช้ประกอบในการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่อไป

3.8.1 วิธีการวิเคราะห์ตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 7 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

โปรแกรม SPSS เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่นำมาใช้คำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมของตอนที่ 3 ถึง ตอนที่ 7 โดยมีวิธีการคำนวณดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยของแต่ละอาชีพ เช่น ตอนที่ 3 การประเมินความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างอาชีพเกษตรกร ในแต่ละแหล่งรายได้ที่ income 1 ถึง income 6 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยกำหนดค่าตัวแปรของกลุ่มอาชีพเกษตรกร คือ $q = 1$ ที่กำหนดในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้จากกลุ่มตัวอย่าง

2. คลิกคำสั่ง Data แล้วเลือกคำสั่ง Select case แล้วเลือก if condition และพิมพ์ $q = 1$

3. คลิกคำสั่ง Analyze แล้วเลือกคำสั่ง Descriptive statistic แล้วเลือกตัวแปรที่เป็นค่าของรายได้จากทุกแหล่ง โดยกำหนดเป็น income 1 ถึง income 6 เพื่อหาค่าเฉลี่ย

4. หาค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละแหล่งรายได้ของทุกกลุ่มตัวอย่าง เช่น ตอนที่ 3 การประเมินความพอเพียงของครัวเรือนจากรายได้ผลผลิตทางการเกษตรของทุกกลุ่มตัวอย่าง

5. คลิกคำสั่ง Data แล้วเลือกคำสั่ง Select case แล้วเลือก if condition ให้ลบ $q = 1$ ออก

6. คลิกคำสั่ง Analyze แล้วเลือกคำสั่ง Descriptive statistic แล้วเลือกตัวแปรที่เป็นค่าของรายได้จาก income 1 ถึง income 6 เพื่อหาค่าเฉลี่ยรวม

3.8.2 วิธีการคำนวณ

1. หาค่าเฉลี่ย

เช่น ตอนที่ 3 การประเมินความพอเพียงของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างอาชีพเกษตรกร

จำนวนกลุ่มตัวอย่างของอาชีพเกษตรกร = n

ค่าความพึงพอใจต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร = $x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_n$

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร

$$\bar{X} = \frac{(x_1+x_2+x_3+\dots+x_n)}{n}$$

2. หาค่าเฉลี่ยรวม

เช่น ตอนที่ 3 การประเมินความพอใจเพียงของครัวเรือนต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรของทุกกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอาชีพ = N

ค่าความพึงพอใจต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร = $x_1+x_2+x_3+\dots+x_n$

$$\text{ค่าเฉลี่ยรวม} = \frac{(x_1+x_2+x_3+\dots+x_n)}{N}$$

ซึ่งใช้วิเคราะห์และคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยรวมในตอนที่ 4 ถึง ตอนที่ 7 ด้วย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยการตอบแบบสอบถามจากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีแบบสุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจำนวน 200 ตัวอย่าง ซึ่งบรรลุตามจำนวนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป การวิเคราะห์ทางด้านสังคมศาสตร์ สำหรับการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล และได้ลำดับการแสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพของครัวเรือน

ตอนที่ 3 การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน

ตอนที่ 4 การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 5 การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ตอนที่ 6 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

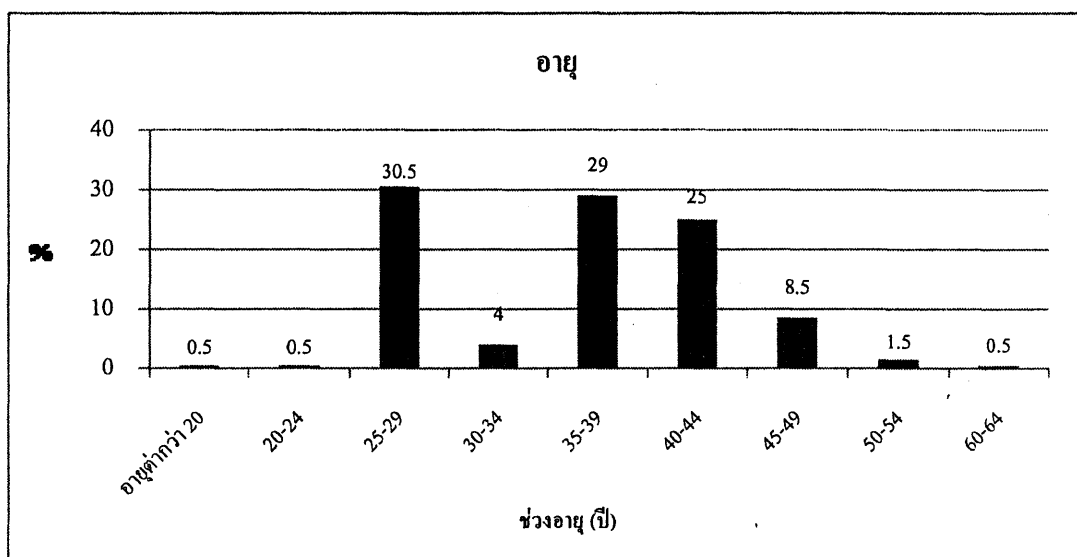
ตอนที่ 7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนี้ ได้นำเสนอในรูปของตารางและแผนภูมิ เพื่อประกอบคำบรรยายตามลำดับดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

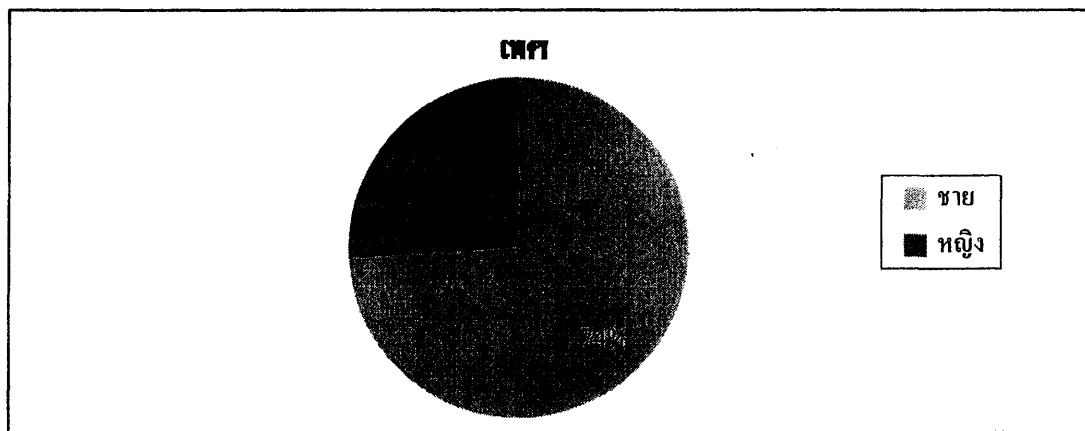
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นส่วนที่สร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่านและผู้สนใจ ตลอดจนนักวางแผนและนโยบายเข้าใจถึงโครงสร้าง สถานะทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจจากการประกอบอาชีพ อันนำมาซึ่งรายได้ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ภาพ 1 อายุ

ภาพ 1 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 25-29 ปี, 35-39 ปี และ 40-44 ปี โดยแต่ละช่วงอายุประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.5, 29 และ 25 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างยังอยู่ช่วงวัยหนุ่มสาวซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน

ภาพ 2 เพศ

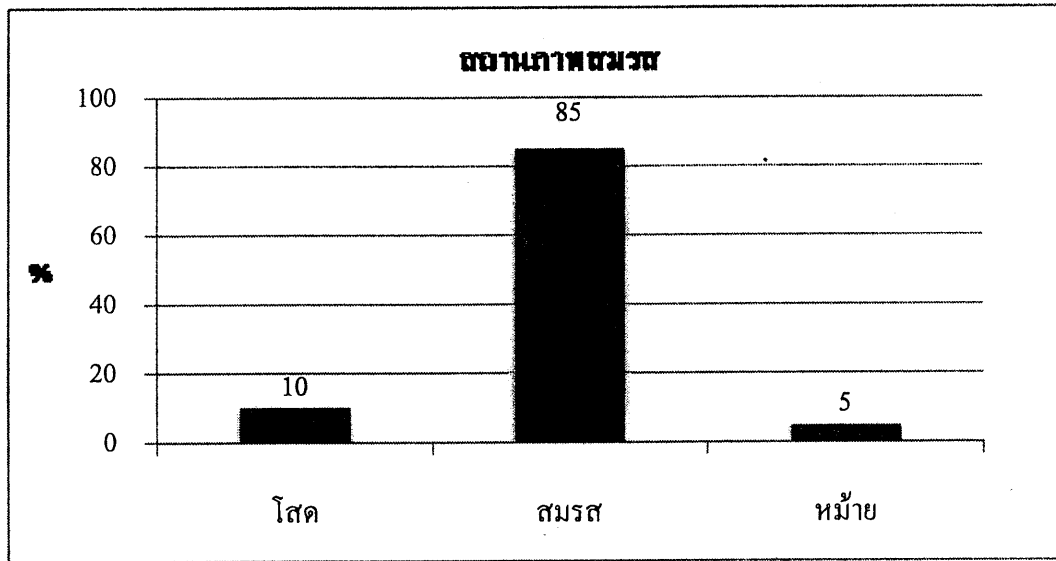
ภาพ 2 เพศ เป็นข้อมูลทางด้านสังคมอีกตัวหนึ่ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเพศชายและเพศหญิง โดยร้อยละ 74 และ 26 ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลนี้ช่วยในการกำหนดแผนและกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับสัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งกำหนดลักษณะและประเภทของกิจกรรมให้เหมาะสมกับสัดส่วนเพศของประชากรในชุมชน นอกจากนี้สัดส่วนของเพศชายที่มากกว่าเพศหญิงยังแสดงถึงบทบาทของเพศชายที่มีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งหมายถึงบทบาทผู้นำของครัวเรือนสังคมชนบทที่มากกว่าเพศหญิงยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพ 3 ศาสนา

ภาพ 3 แสดงผลการสำรวจทางด้านศาสนาที่นับถือของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97 นับถือศาสนาพุทธ ในขณะที่ร้อยละ 3 ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ระบุศาสนา ซึ่งการนับถือศาสนาพุทธเหมือนกันของประชาชน แสดงให้เห็นถึงการไม่มีปัญหาขัดแย้งทางศาสนาภายในชุมชน และส่งผลในทางบวกในการทนุบำรุงศาสนาพุทธสามารถทำได้โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชน

ภาพ 4 สถานภาพสมรส

ภาพ 4 แสดงสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มี 3 สถานภาพหลัก ได้แก่ สถานภาพสมสร้อยละ 85, สถานภาพโสดร้อยละ 10 และสถานภาพหม้ายร้อยละ 5 การที่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานภาพสมรสสูงมากกว่าสถานภาพหม้าย (ซึ่งอาจเนื่องมาจากการหย่าร้างหรือแยกทางหรือสูญเสียชีวิตของตัวเอง) แสดงถึงโครงสร้างของชุมชนที่มีความมั่นคงของสถาบันครอบครัว โดยสามี-ภรรยา เป็นเสาหลักในการดำเนินชีวิตและช่วยกันประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความอบอุ่นและความกินดีอยู่ดีให้กับบุตรของตนเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 5 แสดงสภาพทางสังคมของสถานภาพสมรสและอายุของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบถึงทรัพยากรมนุษย์ ศักยภาพ และความสามารถ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งทนุบำรุงประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้ดำรงอยู่และสืบสานต่อไป โดยตาราง 5 แสดงให้เห็นทราบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 25-29 ปี มีสถานภาพสมสร้อยละ 28.5 ช่วงอายุ 40-44 ปี มีสถานภาพสมสร้อยละ 21 นอกจากนี้ในช่วงอายุ 40-44 ปี ยังมีสถานภาพโสดร้อยละ 2.5 และช่วงอายุ 25-29 ปี ยังมีสถานภาพโสดร้อยละ 1.5 ผลการสำรวจแสดงถึงสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคนวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นแรงงานหลักในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทางด้านสังคมสถาบันครอบครัวที่อยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว อาจมีความเสี่ยงทางด้าน

การหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ เนื่องจากความขัดแย้งทางด้านความคิด แล้วใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา มากกว่าการใช้วิจารณญาณ หรือปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 40-44 ปี และมีสถานภาพสมรส เป็นทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนที่มีทั้งศักยภาพและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นแบบอย่างหรือเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนและวางแผนทางการแก้ปัญหาการดำรงชีพและประกอบอาชีพ โดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์และปฏิบัติภายในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ตาราง 5

อายุและสถานภาพสมรส

อายุ (ปี)		สถานภาพสมรส			รวม
		โสด	แต่งงาน	หม้าย	
อายุต่ำกว่า 20	จำนวน	0.0	1.0	0.0	1.0
	ร้อยละ	0.0	0.5	0.0	0.5
20-24	จำนวน	0.0	1.0	0.0	1.0
	ร้อยละ	0.0	0.5	0.0	0.5
25-29	จำนวน	3.0	57.0	1.0	61.0
	ร้อยละ	1.5	28.5	0.5	30.5
30-34	จำนวน	1.0	6.0	1.0	8.0
	ร้อยละ	0.5	3.0	0.5	4.0
35-39	จำนวน	6.0	49.0	3.0	58.0
	ร้อยละ	3.0	24.5	1.5	29.0
40-44	จำนวน	5.0	42.0	3.0	50.0
	ร้อยละ	2.5	21.0	1.5	25.0
45-49	จำนวน	4.0	12.0	1.0	17.0
	ร้อยละ	2.0	6.0	0.5	8.5
50-54	จำนวน	1.0	1.0	1.0	3.0
	ร้อยละ	0.5	0.5	0.5	1.5
60-64	จำนวน	0.0	1.0	0.0	1.0
	ร้อยละ	0.0	0.5	0.0	0.5
รวม	จำนวน	20.0	170.0	10.0	200.0
	ร้อยละ	10.0	85.0	5.0	100.0

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างนั้นได้ทำการสัมภาษณ์โดยให้ระบุอาชีพหลักที่สามารถสร้างรายได้ จากภาคเกษตรกรรมดังแสดงในตาราง 6 และอาชีพหลักที่สามารถสร้างรายได้ที่มีส่วนสัมพันธ์กับ ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมดังแสดงในตาราง 7 ส่วนอาชีพเสริมซึ่งสามารถสร้าง รายได้เสริมให้กับกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 8 เพราะฉะนั้นแหล่งรายได้ของกลุ่มตัวอย่างจะ ประกอบไปด้วย 3 แหล่ง คือ จากอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรม จากอาชีพหลักที่เกี่ยวข้องกับภาค เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และจากอาชีพเสริม

ตาราง 6 แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักและหมายรวมถึงการนำ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ จากตาราง 6 นี้ อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบอาชีพประมงร้อยละ 31.5 เกษตรกรรมร้อยละ 1.5 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 4.5 และ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักมากกว่าหนึ่งอย่าง ได้แก่ เกษตรกรรมและประมงร้อยละ 9 และ เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 52 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ระบุ (ไม่ตอบ) อาชีพ หลักร้อยละ 1.5 ดังได้กล่าวแล้วนั้น อาชีพหลักเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ ซึ่งแต่ละอาชีพหลักสามารถที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างมีเหตุมีผลและยั่งยืน และสร้างภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพ เช่น อาชีพประมง ซึ่งต้องพึ่งพิง และขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ชาวประมงสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหลักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผล หมายความว่า การจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาด ตลาด ไม่จับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กและไม่จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ และหยุดการใช้เครื่องมือประมงที่ ผิดกฎหมาย รวมทั้งจับสัตว์น้ำในพื้นที่ที่อนุญาต ผลของการปฏิบัติตามหลักปรัชญาฯ นี้ จะนำมาซึ่ง ความยั่งยืนของทรัพยากรสัตว์น้ำและสร้างภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพประมง

ตาราง 6

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างในภาคเกษตรกรรม

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	3	1.5
เกษตรกรรม	3	1.5
ประมง	63	31.5
เกษตรกรรมและประมง	18	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	9	4.5
เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	104	52.0
รวม	200	100.0

อาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงในตาราง 7 เป็นแหล่งรายได้หลักที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งคาดว่าจะนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาอาชีพหลักให้ดียิ่งขึ้น และหมายรวมถึงเป็นค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนด้วย อาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจพบแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มเกษตรกรรม และกลุ่มนอกภาคเกษตรกรรม อาชีพในกลุ่มเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาเกลือร้อยละ 10 การเลี้ยงหอยร้อยละ 2 การทำนากุ้งร้อยละ 3 ส่วนกลุ่มนอกภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย รับจ้างร้อยละ 20.5 ค้าขายร้อยละ 6.5 อยู่ซ่อมรถร้อยละ 0.5 รับราชการร้อยละ 1 หน่วยรักษาความปลอดภัยร้อยละ 1.5 ตัดเหล็กร้อยละ 2 รับจ้างในโรงงานร้อยละ 7

ตาราง 7

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	99	49.5
ทำนาเกลือ	20	10.0
รับจ้าง	41	20.5
ค้าขาย	13	6.5
เลี้ยงหอย	4	2.0
นากุ้ง	6	3.0
อยู่ซ่อมรถ	1	0.5
รับราชการ	2	1.0
หน่วยรักษาความปลอดภัย	3	1.5
ตัดเหล็ก	4	2.0
รับจ้างใน โรงงาน	7	3.5
รวม	200	100.0

กลุ่มตัวอย่างยังมีอาชีพเสริมหรือแหล่งรายได้เสริมดังกล่าวในตาราง 8 โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 มีอาชีพเสริมจากการทำนาเกลือ และร้อยละ 5 มีอาชีพเสริมจากการรับจ้าง อีกร้อยละ 85 ไม่ตอบว่ามีอาชีพเสริม

ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน แหล่งรายได้ และโอกาสในการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน

ตาราง 8

อาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	170	85.0
ทำนาเกลือ	20	10.0
รับจ้าง	10	5.0
รวม	200	100.0

ปัจจุบันบทบาทสตรีในชุมชนได้รับความสนใจและให้ความสำคัญว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงได้ทำการสำรวจบทบาทสตรี ซึ่งเป็นแม่บ้านของกลุ่มตัวอย่างและหรือสตรีหรือแม่บ้านที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยบทบาทของสตรีในชุมชนจะเน้นบทบาททางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลักและอาชีพเสริมของสตรีหรือแม่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง ตาราง 9 ตาราง 10 และตาราง 11 แสดงประเภทของอาชีพหลักและอาชีพเสริมของสตรีหรือแม่บ้านของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงอาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรี ได้แก่ รับจ้างทั่วไปร้อยละ 27.5 และตามด้วยอาชีพแปรรูปสัตว์น้ำร้อยละ 17.5 ค้าขายร้อยละ 6.5 ประมงร้อยละ 5 ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 3 อย่างไรก็ตามแม่บ้านร้อยละ 26.5 ทำหน้าที่แม่บ้านแต่ไม่มีบทบาทในทางเศรษฐกิจ และร้อยละ 14 ไม่ตอบว่ามีอาชีพ

บทบาทของแม่บ้านหรือสตรีของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นทราบถึงทักษะ ศักยภาพ และความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งผู้นำและผู้สนับสนุนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ สืบสานประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และต่อยอดการพัฒนาชุมชนในเชิงสร้างสรรค์

ตาราง 9

อาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรี

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	28	14.0
แม่บ้าน	53	26.5
ค้าขาย	13	6.5
แปรรูปสัตว์น้ำ	35	17.5
ประมง	10	5.0
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	6	3.0
รับจ้างทั่วไป	55	27.5
รวม	200	100.0

ที่แสดงอยู่ในตาราง 10 ได้แก่ รับจ้างในโรงแรมร้อยละ 5 ค้าขายร้อยละ 2.5 รับจ้างและแปรรูปกะปิร้อยละ 1.5 ทำงานในโรงพยาบาลและคัดหอยร้อยละ 2

ตาราง 10

อาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรีที่อยู่นอกภาคเกษตรกรรม

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	162	81.0
รับจ้าง	3	1.5
ค้าขาย	5	2.5
ตัดเหล็ก	2	1.0
รับจ้างในโรงงาน	16	8.0
แปรรูปกะปิ	3	1.5
เล่นเนื้อปลา	1	0.5
ทำงานในโรงพยาบาล	4	2.0
คัดหอย	4	2.0
รวม	200	100.0

ตาราง 11 แสดงอาชีพเสริมของแม่บ้านหรือสตรีร้อยละ 9 ประกอบอาชีพนากลือร้อยละ 1.5 มีอาชีพรับจ้าง

ตาราง 11

อาชีพเสริมของแม่บ้านหรือสตรี

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	179	89.5
ทำนากลือ	18	9.0
รับจ้าง	3	1.5
รวม	200	100.0

ดังนั้นผลการวิจัยที่แสดงในตาราง 9, 10 และ 11 ยืนยันบทบาทของแม่บ้านและสตรีที่เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากบทบาทของภรรยาที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกใน

ครอบครัว ซึ่งถ้าได้รับการฝึกอบรมตามความสนใจ ความถนัด แม่บ้านและสตรีจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการบริหารจัดการเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งกว่าที่เป็นอยู่และยังสามารถสร้างโอกาสในการทำงานมีรายได้ให้แก่แม่บ้านหรือสตรีอื่นในชุมชนอีกด้วย

กลุ่มชาวบ้านในชุมชนเป็นหน่วยหรือองค์กรพื้นฐานของชุมชน ซึ่งกลุ่มชาวบ้านในชุมชนคือ ชาวบ้านที่มีความต้องการเหมือนกันหรือประกอบอาชีพเดียวกัน กลุ่มชาวบ้านในชุมชนเป็นหน่วยหรือองค์กรพื้นฐานของชุมชน ซึ่งทำหน้าที่ขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชน และการจัดการทรัพยากรชุมชน และการจัดการสวัสดิการให้กับคนภายในชุมชน ด้วยความสำคัญและหน้าที่ของกลุ่มในชุมชนดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสำรวจกลุ่มชาวบ้านในชุมชน โดยผลของการสำรวจแสดงผลในตาราง 12

ตาราง 12

กลุ่มชาวบ้านในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิก

กลุ่มชาวบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	107	53.5
กลุ่มเกษตรกร	1	0.5
กลุ่มประมง	9	4.5
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	59	29.5
กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	7	3.5
กลุ่มอื่นๆ	17	8.5
รวม	200	100.0

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.5 ไม่ตอบว่าเป็นสมาชิกกลุ่มชาวบ้าน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจพบได้แก่ กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 0.5 กลุ่มประมงร้อยละ 4.5 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 29.5 กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 3.5 และกลุ่มอื่นๆ ร้อยละ 8.5

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร ประมง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกัน เพื่อการพัฒนาอาชีพ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มประมงได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้แก่สมาชิกกลุ่ม การซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด การขายผลผลิตในราคาที่สมเหตุสมผลจากการรวมกลุ่มขายในปริมาณมาก รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ส่วนกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เปิดรับสมาชิกที่เป็นชาวบ้านโดยไม่จำกัดอาชีพ เพื่อให้สมาชิกเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและผ่อนระยะยาว โดยสมาชิกสามารถนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพ เช่น ปรับปรุงเครื่องมือในการประกอบอาชีพให้มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะนำมาซึ่งรายได้ที่ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านยังคาดหวังว่าจะเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำที่ชาวบ้านสามารถเข้าถึงได้มากกว่าการขอกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์เพื่อนำเงินกู้มาใช้ในการลงทุน ซึ่งต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันการกู้ยืมเงิน นอกจากนี้ยังช่วยลดการเป็นหนี้ในระบบกับนายทุนที่ให้เงินกู้และเก็บดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์และชำระหนี้เป็นรายวัน อย่างไรก็ตาม ตาราง 6 แสดงอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างในภาคเกษตรกรรม ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ประมง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งจำนวนและร้อยละที่ยังไม่เป็นสมาชิกกลุ่มค่อนข้างสูง ซึ่งอาชีพประมงร้อยละ 31.5 แต่เป็นสมาชิกกลุ่มประมงเพียงร้อยละ 4.5 เท่านั้น เป็นต้น

ตาราง 13 รายได้ต่อเดือนของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจากการเกษตรกรรม ซึ่งแสดงจำนวนผู้ไม่ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 92.5 ซึ่งคำถามเรื่องรายได้ค่อนข้างละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยความไม่เข้าใจและเกรงว่าอาจเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้เก็บภาษีย้อนหลังกับตนในภายหลัง ดังนั้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การสำรวจได้รับความร่วมมือน้อยมาก อย่างไรก็ตามรายได้จากการเกษตรกรรม พบว่า ผู้มีรายได้อยู่ในช่วง 25,001-30,000 บาท ร้อยละ 3 ซึ่งสูงที่สุด และต่ำที่สุดมีรายได้ในช่วง 0-5,000 บาท ร้อยละ 1.5 ซึ่งหากนำมาเฉลี่ยเป็นรายวัน กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด จะมีรายได้เฉลี่ยวันละ 0-162 บาทต่อวัน ในขณะที่กลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด จะมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน วันละ 833.4-1,000 บาทต่อวัน ถึงแม้จะสูงกว่าเส้นแบ่งความยากจนซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเส้นแบ่งความยากจน โดยมีรายได้ที่บ่งชี้ว่า ต่ำกว่า 2 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (1 US\$ = 33 บาท) เพื่อแสดงให้เห็นทราบถึงระดับรายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรม โดยจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงผลการสำรวจในตาราง 14 โดยอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 1.5 มีรายได้อยู่ที่ 0-5,000 บาทต่อเดือน อาชีพทำประมงร้อยละ 3 มีรายได้อยู่ที่ 25,001-30,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ร้อยละ 28.5 ไม่ได้ระบุรายได้ อาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 2.5 มีรายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 0.5 มีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งทุกกลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยต่อวันต่ำกว่าเส้นแบ่งความยากจนที่กำหนดใช้สำหรับประเทศไทย แต่ยังไม่ถึงระดับที่ยากจนที่สุด อย่างไรก็ตาม อาชีพเกษตรกรรมเป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำที่สุดของชุมชน ซึ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควรแนะนำให้ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อให้มีรายได้รายวันหรือในระยะ 2 เดือน และปลูกพืชตามฤดูกาลเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับครัวเรือน โดยจัดสรรพื้นที่ตามหลักปฏิบัติของปรัชญาฯ โดยลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่วนอาชีพประมงอย่างเดียว สามารถนำปรัชญาฯ มาเป็นแนวทางในการจับปลาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการจับปลาที่ได้ขนาดตลาด และงดจับปลาในฤดูวางไข่ เป็นต้น

ตาราง 13

รายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรม*

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	185	92.5
ตาราง 13 (ต่อ)		
รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
0-5,000	3	1.5
5,001-10,000	1	0.5
15,001-20,000	5	2.5
25,001-30,000	6	3.0
รวม	200	100.0

หมายเหตุ : * รายได้ของหัวหน้าครัวเรือนรวมกับรายได้ของแม่บ้านหรือสตรีของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 14

รายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรมโดยจำแนกตามอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน/ ร้อยละ	รายได้ของครัวเรือนจากเกษตรกรรม (บาท)					รวม
		0	0-5,000	5,001-10,000	15,001-20,000	25,001-30,000	
ไม่ตอบ	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	1.5
เกษตรกรรม	จำนวน	0.0	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	0.0	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
ประมง	จำนวน	57.0	0.0	0.0	0.0	6.0	63.0
	ร้อยละ	28.5	0.0	0.0	0.0	3.0	31.5
เกษตรกรรมและประมง	จำนวน	18.0	0.0	0.0	0.0	0.0	18.0
	ร้อยละ	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	4.5	0.0	0.0	0.0	0.0	4.5
เกษตรกรรมและการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	98.0	0.0	1.0	5.0	0.0	104.0
	ร้อยละ	49.0	0.0	0.5	2.5	0.0	52.0
รวม	จำนวน	185.0	3.0	1.0	5.0	6.0	200.0
	ร้อยละ	92.5	1.5	0.5	2.5	3.0	100.0

ตาราง 15 รายได้ต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำประมง พบว่า ร้อยละ 16.5 มีรายได้อยู่ที่ 0-5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 15.5 มีรายได้อยู่ที่ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 6 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตาราง 13 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากประมงมีสูงกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากเกษตรกรรม แสดงว่าทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศเป็นต้นทุนทางธรรมชาติที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 15

รายได้ของครัวเรือนจากประมง

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	124	62.0
0-5,000	33	16.5
5,001-10,000	31	15.5
10,001-15,000	12	6.0
รวม	200	100.0

ตาราง 16 แสดงรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำประมง โดยจำแนกตามอาชีพหลัก ซึ่งกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมยอมไม่มีรายได้จากการทำประมง กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงร้อยละ 15 มีรายได้อยู่ที่ 0-5,000 บาท และร้อยละ 5.5 มีรายได้ที่ 5,001-10,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมและประมง ร้อยละ 4.5 มีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาท ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีร้อยละ 3 แต่มีรายได้ 5,001-10,000 บาทเช่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มอาชีพตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 6, 2.5 และ 1.5 มีรายได้ที่ 10,001-15,000 บาท, 5,001-10,000 บาท และ 0-5,000 บาท ตามลำดับ

ตาราง 16

รายได้หลักของครัวเรือนจากประมงโดยจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน/ ร้อยละ	รายได้ของครัวเรือนจากประมง (บาท)				รวม
		0	0-5,000	5,001-10,000	10,001-15,000	
ไม่ตอบ	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
เกษตรกรรม	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5

ตาราง 16 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน/ ร้อยละ	รายได้ของครัวเรือนจากประมง (บาท)				รวม
		0	0-5,000	5,001-10,000	10,001-15,000	
ประมง	จำนวน	22.0	30.0	11.0	0.0	63.0
	ร้อยละ	11.0	15.0	5.5	0.0	31.5
เกษตรกรรมและประมง	จำนวน	9.0	0.0	9.0	0.0	18.0
	ร้อยละ	4.5	0.0	4.5	0.0	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	3.0	0.0	6.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	3.0	0.0	4.5
เกษตรกรรมและการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	84.0	3.0	5.0	12.0	104.0
	ร้อยละ	42.0	1.5	2.5	6.0	52.0
รวม	จำนวน	124.0	33.0	31.0	12.0	200.0
	ร้อยละ	62.0	16.5	15.5	6.0	100.0

จากตาราง 15 และ 16 สามารถยืนยันได้ว่า ทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศเป็นทุนทางธรรมชาติที่กลุ่มตัวอย่างหลายอาชีพได้ใช้ประโยชน์และพึ่งพิงในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่ผู้ใช้ทรัพยากรควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทรัพยากรให้สามารถมีงานทำ มีรายได้ และความกินดีอยู่ดีอย่างมั่นคง ซึ่งอย่างน้อยกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้สามารถเข้าถึงความมั่นคงทางด้านอาหารจากปลาและสัตว์น้ำอื่นที่เป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญ

ตาราง 17 รายได้ต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากอาชีพรับจ้าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33 มีรายได้อยู่ที่ 0-5,000 บาท ร้อยละ 5.5 มีรายได้อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 4.5 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-15,000 บาท และร้อยละ 2 มีรายได้อยู่ที่ 15,001-20,000 บาท โดยตารางที่ 18 แสดงรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากการรับจ้างโดยจำแนกตามอาชีพหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 1.5 ไม่มีรายได้จากการรับจ้าง กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประมงร้อยละ 10 มีรายได้จากการรับจ้าง 0-5,000 บาท ซึ่งอาจมาจากแม่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมและประมงร้อยละ 9 ไม่มีรายได้จากการรับจ้าง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 1.5 มีรายได้จากการรับจ้างอยู่ที่ 10,001-15,000 บาท ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนอาจรับจ้างทำงานในโรงงานหรือรับราชการ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 21.5, 5.5, 3 และ 2 มีรายได้จากการรับจ้างอยู่ที่ 0-5,000 บาท, 5,001-10,000 บาท, 10,001-15,000 บาท และ 15,001-20,000 บาท ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนรับจ้างในโรงงาน บริษัทเอกชนและรับราชการ

ตาราง 17

รายได้ของครัวเรือนจากการรับจ้าง

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	110	55.0
0-5,000	66	33.0
5,001-10,000	11	5.5
10,001-15,000	9	4.5
15,001-20,000	4	2.0
รวม	200	100.0

จากตาราง 14, 16 และ 18 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรกรรมมีแหล่งรายได้จากการทำเกษตรกรรม ไม่มีรายได้จากการทำประมงและการรับจ้าง และรายได้อยู่ในช่วง 0-5,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประมงมีจำนวนคนที่มีรายได้ 0-5,000 บาท และมีจำนวนมากถึงร้อยละ 15 แต่ยังมีสมาชิกของครัวเรือนที่มีรายได้จากการรับจ้างมาช่วยแบ่งเบาภาระทางการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยที่สุดเช่นกัน

ตาราง 18

รายได้ของครัวเรือนที่ได้จากอาชีพรับจ้างจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน/ ร้อยละ	รายได้ของครัวเรือนจากรับจ้าง (บาท)					รวม
		0	0-5,000	5,001-10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	
ไม่ตอบ	จำนวน	0.0	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	0.0	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
เกษตรกรกรรม	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	1.5
ประมง	จำนวน	43.0	20.0	0.0	0.0	0.0	63.0
	ร้อยละ	21.5	10.0	0.0	0.0	0.0	31.5
เกษตรกรกรรมและประมง	จำนวน	18.0	0.0	0.0	0.0	0.0	18.0
	ร้อยละ	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	6.0	0.0	0.0	3.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	3.0	0.0	0.0	1.5	0.0	4.5
เกษตรกรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	40.0	43.0	11.0	6.0	4.0	104.0
	ร้อยละ	20.0	21.5	5.5	3.0	2.0	52.0
รวม	จำนวน	110.0	66.0	11.0	9.0	4.0	200.0
	ร้อยละ	55.0	33.0	5.5	4.5	2.0	100.0

งานวิจัยได้ทำการสำรวจรายจ่ายของครัวเรือนด้วย ดังแสดงในตาราง 19 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างยินดีที่จะให้ข้อมูลทางด้านรายจ่ายมากกว่ารายได้ ซึ่งมีผู้ไม่ตอบคำถามเรื่องรายจ่ายเพียงร้อยละ 13 เท่านั้น ซึ่งเมื่อเทียบกับตาราง 13, 15 และ 17 กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลร้อยละ 7.5, 38 และ 45 ตามลำดับเท่านั้น ตาราง 19 แสดงกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.5 มีรายจ่ายของครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 18 มีรายจ่ายของครัวเรือนอยู่ในช่วง 0-5,000 บาท ร้อยละ 14.5 อยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 2.5 และ 1.5 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 15,001-20,000 บาท และ 25,001-30,000 บาท ตามลำดับ

ตาราง 19

รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายประจำเดือน

รายจ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	26	13.0
0-5,000	36	18.0
5,001-10,000	101	50.5
10,001-15,000	29	14.5
15,001-20,000	5	2.5
25,001-30,000	3	1.5
รวม	200	100.0

ตาราง 20 แสดงรายจ่ายของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ จะช่วยให้เห็นว่า รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเพียงพออย่างไร เมื่อพิจารณาควบคู่กับตาราง 14, 16 และ 18 ตาราง 14 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 1.5 มีรายได้อยู่ในช่วง 0-5,000 บาท แต่รายจ่ายของครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 1.5 อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ซึ่งสูงกว่ารายได้ 1 เท่าตัว ส่วนอาชีพเกษตรกรรมและประมงไม่ได้ระบุนำรายได้แต่มีรายจ่ายสูงถึง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.5 และ 25,001-30,000 บาท ร้อยละ 1.5 เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่ระบุว่ามียาได้แต่มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 1.5 และ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีจำนวนผู้มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 34.5 แต่มีจำนวนผู้มีรายได้ 5,001-10,000 บาท เพียงร้อยละ 0.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประมงมีจำนวนครัวเรือนที่มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 0-5,000 บาท อยู่ร้อยละ 5 ดังแสดงในตาราง 20 ซึ่งในตาราง 16 มีจำนวนครัวเรือนประเภทเดียวกันที่รายได้ 0-5,000 บาท อยู่ร้อยละ 15 แต่ครัวเรือนที่มีรายจ่าย 5,001-10,000 บาท มีร้อยละ 13 ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ 5,001-

10,000 บาท มีเพียงร้อยละ 5.5 นอกจากนี้ยังพบครัวเรือนที่มีรายจ่าย 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 4 และมีรายจ่าย 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 1 ซึ่งสองกลุ่มตัวอย่างหลังไม่พบในตาราง 16 จากตาราง แสดงรายได้และรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักนั้น จะพบว่า แต่ละครัวเรือนมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้หนึ่งเท่าตัวของรายได้เป็นอย่างน้อย ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่า กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีหนี้สินเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รวมถึงการลงทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจหาได้จากแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ

ตาราง 20

รายจ่ายของครัวเรือนที่เป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือนจำแนกตามอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าใช้จ่าย	จำนวน/ ร้อยละ	รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายประจำเดือน (บาท)						รวม
		0	0-5,000	5,001-10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	25,001-30,000	
ไม่ตอบ	จำนวน	0.0	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	0.0	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	1.5
เกษตรกรกรรม	จำนวน	0.0	0.0	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	0.0	0.0	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
ประมง	จำนวน	17.0	10.0	26.0	8.0	2.0	0.0	63.0
	ร้อยละ	8.5	5.0	13.0	4.0	1.0	0.0	31.5
เกษตรกรกรรม และประมง	จำนวน	6.0	0.0	0.0	9.0	0.0	3.0	18.0
	ร้อยละ	3.0	0.0	0.0	4.5	0.0	1.5	9.0
การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์	จำนวน	0.0	0.0	3.0	6.0	0.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	0.0	0.0	1.5	3.0	0.0	0.0	4.5
เกษตรกรกรรม และการ ท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์	จำนวน	3.0	23.0	69.0	6.0	3.0	0.0	104.0
	ร้อยละ	1.5	11.5	34.5	3.0	1.5	0.0	52.0
รวม	จำนวน	26.0	36.0	101.0	29.0	5.0	3.0	200.0
	ร้อยละ	13.0	18.0	50.5	14.5	2.5	1.5	100.0

กลุ่มตัวอย่างได้ระบุวัตถุประสงค์ของรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง โดยมีเพียงร้อยละ 4.5 เท่านั้น ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงของสมาชิกในครอบครัวเพียง 100 บาทต่อเดือน โดยการซื้อแผ่นวีซีดีภาพยนตร์หรือคาราโอเกะ(VCD) เป็นต้น ดังแสดงในตาราง 21 และนอกจากนี้ รายจ่ายเพื่อการศึกษาบุตร ดังแสดงในตาราง 22 เป็นรายจ่ายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อการลงทุนทางด้านการศึกษาให้กับบุตรหลาน ซึ่งร้อยละ 8, 6 และ 5.5 มีรายจ่ายเพื่อการศึกษาบุตร อยู่ในช่วง 1,501-2,000 บาท, 1-500 บาท และ 1,001-1,500 บาท ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดเป็นค่าใช้จ่ายรายวัน เช่น

ค่าขนม อาหารกลางวัน ค่าเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง รายจ่ายเพื่อการศึกษาบุตร ซึ่งอยู่ในช่วง 0-500 บาท ก็สามารถเพิ่มภาระความจำเป็นให้กับครัวเรือนที่มีรายได้น้อยอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและมีรายได้ 0-5,000 บาท จะประสบปัญหาเรื่องการส่งบุตรให้ศึกษาต่อในระดับสูง หรือแม้แต่การศึกษาภาคบังคับก็ยังไม่สามารถส่งเสียได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้อาจเป็นเป้าหมายแรกในการให้ความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การลดรายจ่าย และการออมเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ตาราง 21

รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง

รายจ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	191	95.5
100	9	4.5
รวม	200	100.0

ตาราง 22

รายจ่ายของครัวเรือนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาบุตร

รายจ่าย (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	149	74.5
1-500	12	6.0
501-1,000	7	3.5
1,001-1,500	11	5.5
1,501-2,000	16	8.0
2,501-3,000	4	2.0
รวม	200	100.0

ปัญหาในการประกอบอาชีพนับได้ว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ตาราง 23 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการประกอบอาชีพ ซึ่งเรียงลำดับจากความรุนแรงมากไปหาน้อยของแต่ละปัญหา จากผลการสำรวจพบว่า ปัญหาต้นทุนของการประกอบอาชีพสูงขึ้น เป็นปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างลงความเห็นว่ามีความรุนแรงอยู่ในระดับที่ 1 ร้อยละ 29 ซึ่งต้นเหตุมาจากราคาน้ำมันได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ราคาต้นทุนของปัจจัยการผลิตปรับตัวขึ้นตามไปด้วย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทเป็นผู้ผลิตทางเกษตรกรรม ประมง และการบริการ ซึ่งต้องแบกรับต้นทุนการผลิตดังกล่าว ปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทั้งทางน้ำและทางบก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ

ละ 21.5 ระบุความรุนแรงของปัญหาอยู่ในลำดับที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ให้รายละเอียดของปัญหานี้ เป็นเรื่องการพังทลายของตะลิ่งเนื่องจากคลื่นกัดเซาะ ปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37 ระบุความรุนแรงของปัญหานี้อยู่ในระดับที่ 2 ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาต้นทุนของการประกอบอาชีพประมงสูงขึ้น เนื่องจากต้องใช้เวลาในการทำประมงนานขึ้น ซึ่งหมายถึงการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสูงขึ้นเพื่อหาฝูงปลา และระยะทางที่ไกลจากฝั่งมากกว่าเดิม ปัญหาการเสื่อมโทรมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16 ระบุความรุนแรงอยู่ที่ระดับ 3 ซึ่งปัญหานี้ส่งผลกระทบเป็นปัญหาลูกโซ่ต่อปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำและปัญหาด้านทุนการประกอบอาชีพสูงขึ้น เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การเสื่อมโทรมของป่าชายเลนอันเนื่องมาจากพื้นที่ป่าชายเลนลดลงย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำลดลงด้วย ทำให้ชาวประมงต้องใช้ระยะมากขึ้นและออกไปจับปลาในพื้นที่ที่ห่างจากชายฝั่งมากขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มมากขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

ตาราง 23

ปัญหาในการประกอบอาชีพ

ปัญหา	ไม่ตอบ (%)	ระดับความรุนแรงของปัญหา(%)			รวม (%)
		ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	
การลดของทรัพยากรสัตว์น้ำ	34.0	7.0	37.0	22.0	100
การเสื่อมโทรมของป่าชายเลน	74.0	2.0	8.0	16.0	100
ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทั้งทางน้ำและทางบก	56.5	21.5	11.0	11.0	100
ต้นทุนของการประกอบอาชีพสูงขึ้น	48.5	29.0	7.5	15.0	100
การขาดแคลนโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จำเป็นทั้งการเกษตร,ประมง,การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	96.5	0.0	3.5	0.0	100
ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมของชุมชนหรือวิถีชีวิตของคนในชุมชน	98.0	0.0	2.0	0.0	100
ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ	93.0	1.0	3.5	2.5	100
ปัญหาราคาสัตว์น้ำตกต่ำ	88.5	1.5	7.5	2.5	100
ปัญหาเรื่องการตลาด	78.5	4.5	7.5	9.5	100

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพของครัวเรือน

2.1 ภาคเกษตรกรรม

การประเมินศักยภาพของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง จะพิจารณาตามอาชีพหลักซึ่งทำให้เข้าใจถึงสถานะครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง ถึงต้นทุนทางเศรษฐกิจเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน นอกจากนี้ขนาดของการประกอบการและลักษณะของการประกอบการช่วยยืนยันสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครัวเรือนด้วยเช่นกัน ซึ่งหมายถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ โดยลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ ซึ่งต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ เป็นการช่วยลดรายจ่ายที่ไม่สมเหตุสมผลได้ทางหนึ่ง

ตาราง 24 แสดงการถือครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบลักษณะการถือครอง แบ่งออกเป็น 3 สถานะ ได้แก่ เป็นของตนเอง เป็นเจ้าของที่ดินให้ผู้อื่นเช่าทำอาชีพเกษตรกรรม ร่วมหุ้นกับญาติพี่น้อง โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21.5 มีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมหุ้นกับญาติพี่น้องในการถือครองที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 4 มีสถานะเป็นเจ้าของที่ดินที่แบ่งที่ดินบางส่วนให้เช่าทำการเกษตรเพาะปลูกและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53 ไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการถือครองที่ดินว่ามีหรือไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินทำกิน ที่ดินของกลุ่มตัวอย่างได้ใช้สำหรับเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงปลา โดยขนาดของที่ดินที่ใช้เป็นพื้นที่บ่อเลี้ยงปลาที่มีขนาดแตกต่างกันตามศักยภาพในการลงทุนที่ต่างกัน ดังแสดงในตาราง 25 ซึ่งขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลา 31-40 ไร่ ร้อยละ 2.5 ขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลาที่เล็กที่สุดที่พบในการสำรวจมีขนาด 1-10 ไร่ เป็นร้อยละ 1.5 โดยกลุ่มตัวอย่างไม่ใช้ที่ดินในการทำสวนและทำนาข้าว

ตาราง 24

การถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	106	53.0
เป็นของตนเอง	43	21.5
เจ้าของที่ดิน	8	4.0
ร่วมหุ้นกับญาติพี่น้อง	43	21.5
รวม	200	100.0

ตาราง 25

ขนาดของที่ดินเพื่อการเลี้ยงปลา

พื้นที่บ่อเลี้ยงปลา (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	186	93.0
1-10	3	1.5
11-20	3	1.5
21-30	3	1.5
31-40	5	2.5
รวม	200	100.0

ตาราง 26 แสดงขนาดของที่ดินเพื่อการเพาะปลูก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.5 ไม่ได้ตอบว่ามีขนาดของที่ดินเพื่อการเพาะปลูกหรือการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ส่วนขนาดของที่ดินเพื่อการเพาะปลูกที่กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์มีขนาด 31-40 ไร่ ร้อยละ 7 รองลงมาคือ ขนาด 21-30 ไร่ ร้อยละ 6 และขนาดมากกว่า 100 ไร่ ร้อยละ 5.5 จากตาราง 25 และ 26 กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์ที่ดินตามความถนัดในการประกอบอาชีพและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ เช่น กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงปลา มีมุมมองว่า ให้ผลผลิตและรายได้สูงกว่า และเร็วกว่าการเพาะปลูกหรือทำสวน เป็นต้น ดังนั้นในภาคเกษตรกรรม ที่ดินถือว่าเป็นต้นทุนและทรัพยากรที่สำคัญในการประกอบอาชีพตามความถนัด ทักษะ และความสามารถในการลงทุนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำให้มีขนาดการประกอบอาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน ดังได้ทราบแล้วจากข้อมูลทางด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 26

ขนาดของที่ดินเพื่อการเพาะปลูก

พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	147	73.5
1-10	1	0.5
21-30	12	6.0
31-40	14	7.0
41-50	6	3.0
51-60	6	3.0
71-80	3	1.5
มากกว่า 100	11	5.5
รวม	200	100.0

2.2 ภาคประมง

สำหรับภาคประมงการประมงสัตว์น้ำของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากชนิดของเรือประมง ความยาวของเรือ ขนาดของเครื่องยนต์เรือ ชนิดของเครื่องมือประมง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพประมงเพื่อการจับปลาเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว และบ่งบอกถึงต้นทุนทางเศรษฐกิจทางกายภาพของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง

ตาราง 27 แสดงจำนวนเรือหางยาวที่เป็นเจ้าของ โดยกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40 เป็นเจ้าของเรือหางยาว 1 ลำ ร้อยละ 3 เป็นเจ้าของเรือหางยาว 3 ลำ และร้อยละ 0.5 เป็นเจ้าของเรือหางยาว 2 ลำ และร้อยละ 56.5 ไม่ได้ระบุว่ามียูหรือไม่มี จากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 เป็นเจ้าของเรือหางยาว แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างนี้ไม่ได้รับจ้างทำการประมง และไม่มีรายจ่ายด้านค่าเช่าเรือ ซึ่งนับว่าเป็นต้นทุนของการทำประมงอย่างหนึ่ง ส่วนครัวเรือนที่มีเรือหางยาวมากกว่าหนึ่งลำ อาจเป็นการลงทุนให้ลูกชายหรือญาติ เพื่อออกทำประมงในช่วงเวลาเดียว ซึ่งทางด้านเศรษฐกิจมองว่า จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ารายจ่ายจะเพิ่มขึ้นด้วยก็ตาม และในทางสังคมมองว่า เป็นการทำประมงแบบปลอดภัย เช่น ในยามเครื่องยนต์เสีย เรือลำใดลำหนึ่งที่เครื่องยนต์ไม่เสียก็สามารถเข้าช่วยหรือลากกลับเข้าฝั่งได้ ส่วนพวกที่มีเรือลำเดียว เมื่อประสบปัญหาเดียวกัน ก็จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านที่ทำประมงอยู่ในบริเวณใกล้เคียงมาช่วยลากเรือกลับเข้าฝั่ง

ตาราง 27

จำนวนเรือหางยาว

จำนวนเรือหางยาว (ลำ)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	113	56.5
1	80	40.0
2	1	0.5
3	6	3.0
รวม	200	100.0

ความยาวเรือหางยาวที่ใช้ประกอบอาชีพประมง เป็นตัวชี้ความสามารถในการออกทะเลเพื่อการจับสัตว์น้ำได้ใกล้หรือไกลจากชายฝั่งมากน้อยเพียงใด ซึ่งได้ผลผลิตที่แตกต่างและใช้ต้นทุนที่ต่างกันด้วยเช่นกัน จากตาราง 28 แสดงความยาวเรือหางยาวที่ใช้ในการประกอบอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.5 ใช้เรือหางยาวที่มีความยาว 6-10 เมตร ร้อยละ 7 ใช้ความยาวเรือ 1-5 เมตร และร้อยละ 4.5 ใช้ความยาวเรือ 11-15 เมตร ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า ชาวประมงที่ใช้

เรือที่มีความยาวต่ำกว่า 14 เมตร ถือเป็นเรือประมงขนาดเล็กที่สามารถออกทำประมงในเขต 3 กิโลเมตรจากแนวชายฝั่ง

ตาราง 28

ความยาวเรือหางยาวที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

ความยาวเรือหางยาว (เมตร)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	142	71.0
1-5	14	7.0
6-10	35	17.5
11-15	9	4.5
รวม	200	100.0

นอกจากเรือ เครื่องมือประมงนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการจับสัตว์น้ำ ซึ่งเครื่องมือประมงแต่ละชนิดจะจับสัตว์น้ำเป้าหมายที่แตกต่าง ตาราง 29 แสดงชนิดเครื่องมือประมงที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการจับสัตว์น้ำ ได้แก่ อวนปูม้า อวนกุ้ง ลอบปูม้า ลอบปูดำ และอวนปลา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.5 ใช้อวนกุ้ง รองลงมาร้อยละ 10.5 ใช้อวนปลา ร้อยละ 4 ใช้ลอบปูม้า ร้อยละ 3 ใช้อวนปูม้า ร้อยละ 1.5 ใช้ลอบปูดำ ซึ่งเครื่องมือประมงจะถูกนำมาใช้ตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ เช่น อวนกุ้งจะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง มกราคม หรือ กุมภาพันธ์ ขึ้นอยู่กับลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ อวนปลา สามารถใช้ได้ทั้งปีตามแต่ละชนิดของปลาตามฤดูกาล อวนปูม้าและลอบปูม้า สามารถทำประมงได้ตลอดทั้งปี เช่นเดียวกับลอบปูดำ แต่แหล่งทำประมงของลอบปูดำจะอยู่ตามแนวป่าชายเลน อวนปูม้าและลอบปูม้ามีแหล่งประมงอยู่ตามแนวชายฝั่งและทะเล ผลผลิตสัตว์น้ำจำพวกกุ้ง ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ เป็นสัตว์น้ำเป้าหมายที่ได้จากอวนกุ้งและมีราคาค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับราคาสัตว์น้ำจำพวก ปูและปลา ดังนั้น ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม หรือเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงจับสัตว์น้ำจะทำรายได้มากกว่าช่วงเวลาอื่นในรอบปี แต่เป็นช่วงที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือฝึกอบรมให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง เนื่องจากไม่ต้องการสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ตาราง 29

ชนิดของเครื่องมือประมง

เครื่องมือประมง	ไม่ใช้		ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อวนปูม้า	194	97.0	6	3.0

ตาราง 29 (ต่อ)

เครื่องมือประมง	ไม้ใช้		ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อวนกุ้ง	151	75.5	49	24.5
ลอบปูม้า	192	96.0	8	4.0
ลอบปูดำ	197	98.5	3	1.5
อวนปลา	179	89.5	21	10.5

นอกจากอาชีพประมงจับสัตว์น้ำแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แสดงในตาราง 30 ซึ่งจำแนกได้ 4 ประเภทหลักได้แก่ เลี้ยงหอยแมลงภู่แบบปักหลักร้อยละ 6.5 เลี้ยงกุ้งกุลาดำร้อยละ 8.5 เลี้ยงปลาในบ่อร้อยละ 4 และเลี้ยงกุ้งขาววานาไมด์ร้อยละ 2 ในทางเศรษฐกิจกุ้งกุลาดำเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนรวมถึงเศรษฐกิจระดับชาติ โดยสร้างรายได้จากการส่งออกกุ้งแช่แข็งให้กับประเทศไทยเป็นอันดับสองรองจากการส่งออกข้าว ปัจจุบันธุรกิจการเลี้ยงกุ้งประสบปัญหาเรื่องการผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงเนื่องจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม เช่น เกิดการระบาดของโรคที่ติดต่อมาจากการจัดการน้ำของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่ไม่รับผิดชอบ ในการระบายน้ำจากบ่อเลี้ยงกุ้งสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้ยากแก่การป้องกันและควบคุมโรคที่เกิดกับสัตว์น้ำ ด้วยเหตุนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำจึงได้หันมาสนใจลงทุนเลี้ยงกุ้งขาววานาไมด์เพิ่มขึ้น ซึ่งกุ้งชนิดนี้มีความทนทานต่อโรคติดต่อสูงกว่ากุ้งกุลาดำ ผลผลิตกุ้งขาววานาไมด์มีความต้องการในตลาดน้อยกว่ากุ้งกุลาดำ เนื่องจากรสชาติดียกว่า แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งส่วนมากแก้ปัญหาผลผลิตต่ำจากกุ้งกุลาดำได้ ดังนั้นจำเป็นต้องดำเนินการเลี้ยงกุ้งขาววานาไมด์ให้มีแนวโน้มสูงขึ้น การเลี้ยงหอยแมลงภู่แบบปักหลักมีกลุ่มตัวอย่างได้ประกอบอาชีพนี้ เนื่องจากพันธุ์หอยแมลงภู่สามารถหาได้ง่ายตามแนวชายฝั่งทะเลของชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักไม้ไผ่ปักไว้ในทะเลจะมีลูกหอยแมลงภู่มาเกาะติดกับหลักไม้ไผ่ เกษตรกรจะนำหลักหอยมาจัดการดูแลแบบฟาร์ม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพทางด้านขนาด นอกจากนี้การเลี้ยงหอยแมลงภู่ยังไม่มีต้นทุนทางด้านอาหารสำหรับเลี้ยงหอยเหมือนต้นทุนอาหารกุ้งสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้ง อย่างไรก็ตามราคาผลผลิตหอยแมลงภู่ยังมีราคาไม่สูงเท่ากับราคากุ้งกุลาดำ กุ้งขาววานาไมด์และปลา กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ใช้สำหรับเป็นบ่อเลี้ยงปลา ดังแสดงในตาราง 31 โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 1.5 มีพื้นที่บ่อเลี้ยงปลาขนาด 24 ไร่ ซึ่งร้อยละ 98.5 ไม่ได้ให้ข้อมูล ตาราง 32 พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5.5 มีพื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้งขนาด 71-80 จำนวนกลุ่มตัวอย่างรองลงมาร้อยละ 5 มีพื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้งขนาด 41-50 ไร่ และร้อยละ 3.5 มีพื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้งขนาด 31-40 ไร่ และมากกว่า 100 ไร่ ตารางที่ 33 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 1.5 ทำการเลี้ยง

หอยแมลงภู่แบบแฉวน จำนวน 221 เส้น ตาราง 34 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3 และ 0.5 มีพื้นที่เลี้ยงหอยแบบปักหลัก ขนาด 3 ไร่ และ 30 ไร่ตามลำดับ

ตาราง 30

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ไม่เลี้ยง		เลี้ยง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เลี้ยงหอยหลัก	187	93.5	13	6.5
เลี้ยงกุ้งกุลาดำ	183	91.5	17	8.5
เลี้ยงปลาในบ่อ	192	96.0	8	4.0
เลี้ยงกุ้งขาววานาไมด์	196	98.0	4	2.0

ตาราง 31

จำนวนกระชังหรือพื้นที่เลี้ยงหอย, ปลา, ปู

จำนวนบ่อเลี้ยงปลา (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
0	197	98.5
24	3	1.5
รวม	200	100.0

ตาราง 32

จำนวนบ่อเลี้ยงกุ้ง

จำนวนบ่อเลี้ยงกุ้ง (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
0	156	78.0
21-30	6	3.0
31-40	7	3.5
41-50	10	5.0
61-70	3	1.5
71-80	11	5.5
มากกว่า 100	7	3.5
รวม	200	100.0

ตาราง 33

พื้นที่สำหรับเลี้ยงหอยแบบแขวน

พื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	197	98.5
221 เส้น	3	1.5
รวม	200	100.0

ตาราง 34

พื้นที่สำหรับเลี้ยงหอยปักหลัก

พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	193	96.5
3	6	3.0
30	1	0.5
รวม	200	100.0

จากการสำรวจภาคการประมงแบบจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้ทราบว่าแต่ละแบบมีต้นทุนทางธรรมชาติเป็นแหล่งเดียวกัน มีปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกันตามการประกอบอาชีพ และผลผลิตทางการประมงสามารถคาดเดาฤดูกาลผลผลิตได้ รวมทั้งกำลังผลิต ผลผลิตทางการประมงของชุมชนด้วย ซึ่งถ้ามีการวางแผนการผลิตเพื่อกำหนดอุปทานให้สอดคล้องกับอุปสงค์ของตลาดก็จะนำมาซึ่งราคาผลผลิตที่สมเหตุสมผลหรือแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมและการจัดฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรหรือผู้ประกอบการ จึงเป็นกิจกรรมที่ควรส่งเสริม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวางแผนการผลิตตามวิถีปฏิบัติของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ

ในระดับครัวเรือนปัจจัยการผลิตในภาคประมงโดยเฉพาะการจับสัตว์น้ำและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งทำให้ทราบถึงศักยภาพในการออกทำประมงจับสัตว์น้ำ และการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตาราง 35 แสดงอาชีพหลักของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างและขนาดเรือที่ใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงร้อยละ 12.5, 5 และ 4.5 ใช้เรือที่มีขนาดความยาว 6-10 เมตร, 1-5 เมตร และ 11-15 เมตร ตามลำดับ ซึ่งตาราง 28 ได้อธิบายแล้วว่า ความยาวเรือที่น้อยกว่า 14 เมตร ได้ถูกนิยามว่าเป็นเรือประมงขนาดเล็กที่ไม่สามารถออกหาปลาในระยะทางที่ห่างจากฝั่งเกิน 3 กิโลเมตร เช่นเดียวกับครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.5 ที่ใช้เรือขนาดความยาว 6-10 เมตร ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 3.5 และ 2 ใช้เรือที่มีขนาดความยาว 6-10 เมตร และ 1-5 เมตร ตามลำดับ ซึ่งขนาดของเรือจะสามารถให้บริการกับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกินครั้งละ 7 คนต่อลำต่อ

เที่ยว เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเอง นอกจากนี้จำนวนเรือที่แสดงการลงทุนทางด้านปัจจัยการผลิตและการบริการดังแสดงในตาราง 36 แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนเรือที่ใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงร้อยละ 27 เป็นเจ้าของเรือเพียงลำเดียว ส่วนร้อยละ 1.5 และ 0.5 เป็นเจ้าของเรือ 3 ลำ และ 2 ลำ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรกรรมและประมงร้อยละ 7.5 และ 1.5 เป็นเจ้าของเรือ 1 ลำ และ 3 ลำ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 5.5 เป็นเจ้าของเรือ 1 ลำ

ตาราง 35

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างและความยาวเรือหางยาวที่ใช้

อาชีพหลัก		ความยาว (เมตร)				รวม
		ไม่มีเรือ	1-5	6-10	11-15	
ไม่ตอบ	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
เกษตรกรกรรม	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
ประมง	จำนวน	19.0	10.0	25.0	9.0	63.0
	ร้อยละ	9.5	5.0	12.5	4.5	31.5
เกษตรกรกรรมและประมง	จำนวน	15.0	0.0	3.0	0.0	18.0
	ร้อยละ	7.5	0.0	1.5	0.0	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	9.0	0.0	0.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	4.5	0.0	0.0	0.0	4.5
เกษตรกรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	93.0	4.0	7.0	0.0	104.0
	ร้อยละ	46.5	2.0	3.5	0.0	52.0
รวม	จำนวน	142.0	14.0	35.0	9.0	200.0
	ร้อยละ	71.0	7.0	17.5	4.5	100.0

ตาราง 36

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนกับความยาวเรือหางยาวที่ใช้

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน		เรือหางยาว (ลำ)				รวม
		ไม่มีเรือ	1	2	3	
ไม่ตอบ	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5

ตาราง 36 (ต่อ)

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน		เรือหางยาว (ลำ)				รวม
		ไม่มีเรือ	1	2	3	
เกษตรกรกรม	จำนวน	3.0	0.0	0.0	0.0	3.0
	ร้อยละ	1.5	0.0	0.0	0.0	1.5
ประมง	จำนวน	5.0	54.0	1.0	3.0	63.0
	ร้อยละ	2.5	27.0	0.5	1.5	31.5
เกษตรกรกรมและประมง	จำนวน	0.0	15.0	0.0	3.0	18.0
	ร้อยละ	0.0	7.5	0.0	1.5	9.0
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	9.0	0.0	0.0	0.0	9.0
	ร้อยละ	4.5	0.0	0.0	0.0	4.5
เกษตรกรกรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	93.0	11.0	0.0	0.0	104.0
	ร้อยละ	46.5	5.5	0.0	0.0	52.0
รวม	จำนวน	113.0	80.0	1.0	6.0	200.0
	ร้อยละ	56.5	40.0	0.5	3.0	100.0

เครื่องมือประมงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการจับสัตว์น้ำ ซึ่งชนิดของเครื่องมือประมง บ่งบอกถึงกลุ่มสัตว์น้ำเป้าหมายด้วย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพประมง โดยตาราง 37 แสดงชนิดของเครื่องมือประมงที่ใช้ อวนกุ้งเป็นเครื่องมือประมงที่ใช้มากที่สุด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 58.7 รองลงมาได้แก่ ลอบปูม้าร้อยละ 12.7 อวนปลาร้อยละ 11.1 อวนปูม้าร้อยละ 9.5 ลอบปูดำร้อยละ 4.8 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรมและประมงในตาราง 38 ใช้ อวน กุ้งและอวนปลาร้อยละ 50 และ 33.33 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ทำประมงเพื่อสองวัตถุประสงค์ คือ จับสัตว์น้ำเพื่อยังชีพ โดยนำสัตว์น้ำที่จับได้มาเป็นอาหารสำหรับครัวเรือน อีกหนึ่งวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในระหว่างช่วงระยะเวลาที่รอเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

ตาราง 37

อาชีพประมงกับชนิดของเครื่องมือประมง

เครื่องมือประมง	ไม่ใช้		ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เบ็ดตกปลา	63	100.0	0	0.0
อวนปูม้า	57	90.5	6	9.5
อวนกุ้ง	26	41.3	37	58.7

ตาราง 37 (ต่อ)

เครื่องมือประมง	ไม้ใช้		ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลอบปูม้า	55	87.3	8	12.7
ลอบปูดำ	60	95.2	3	4.8
ลอบหมึก	63	100.0	0	0.0
อวนปลา	56	88.9	7	11.1

ตาราง 38

อาชีพเกษตรกรรมและประมงกับชนิดของเครื่องมือประมง

เครื่องมือประมง	ไม้ใช้		ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อวนกุ้ง	9	50.00	9	50.00
อวนปลา	12	66.67	6	33.33

ตาราง 39 แสดงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ให้บริการเรือนพักรับรอง (homestay) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ร้อยละ 66.7 มีให้บริการด้านเรือนพักรับรองแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากนี้ยังมีบริการพานักท่องเที่ยวชมธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิต วิธีการเกษตรกรรม ตาราง 39 แสดงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ให้บริการเรือนพักรับรอง (homestay) ซึ่งเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกจากการเกษตรกรรมและประมง ซึ่งอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากตาราง 14 แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพนี้้น้อยมาก ซึ่งอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นเน้นการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เดินป่า การศึกษาป่าชายเลน การเยี่ยมชมวิธีการทำเกษตรกรรม วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชนบทและบางแห่งรวมถึงวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนด้วย โดยนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการทางด้านนี้จะสามารถเข้าใจกระบวนการผลิตในภาคเกษตรกรรมรวมทั้งเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์จากการเกษตรและประมง ซึ่งจะกลายเป็นแรงอุปสงค์ที่จะนำมาซึ่งขบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสังคมในที่สุด นอกจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ยังสามารถสร้างรายได้จากธุรกิจต่อเนื่องจากการผลิตการเกษตรและประมงแบบเพิ่มมูลค่า เช่น จากมะพร้าวนำมาแปรรูปเป็นขนม ผลผลิตมาจากป่าชายเลนเช่นต้นจาก ใบจากมาใช้ห่อขนมจาก ต้นสาหร่ายนำมาทำสาหร่ายเม็ด ใบชาจากต้นขลุ่ จากสัตว์น้ำสามารถผลิตเป็นกะปิ ปลาแห้ง ปลาเค็ม กุ้งแห้ง หอยแมลงภู่คอง เป็นต้น ซึ่งผลผลิตเหล่านี้ ช่วยให้คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถมีโอกาสนในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นแหล่งรายได้ให้กับชุมชน

ตาราง 39

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ – โฮมสเตย์

โฮมสเตย์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	3	33.3
มี	6	66.7

ดังนั้น การประเมินศักยภาพของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม ประมง และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ความแตกต่างของศักยภาพของแต่ละครัวเรือน ยังสามารถบ่งบอกถึงความสามารถในการผลิตและการให้บริการ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาในด้านการผลิตและการให้บริการของปัจเจกครัวเรือนทางด้านความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางปฏิบัติในการผลิตด้วย โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหลักการใช้อย่างมีเหตุผลจะทำให้เกิดบูรณาการของภาคเกษตร ประมง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หากเริ่มต้นจากภาคเกษตรกรรมใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ ก็จะช่วยให้ดินมีคุณภาพดี ร่วนซุย ทำให้การระบายน้ำและอากาศถ่ายเทได้ดี มีธาตุอาหารครบถ้วนทั้งธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรอง นอกจากนี้จากธาตุอาหารดินเหล่านี้ยังส่งผลดีต่อการสร้างห่วงโซ่อาหารในน้ำเป็นประโยชน์ต่อแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ ซึ่งเป็นห่วงโซ่อาหารในลำดับต้นของ กุ้ง หอย ปู ซึ่งทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์

การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางน้ำ สัตว์น้ำเป็นต้นทุนสำคัญในการทำธุรกิจต่อเนื่อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติและนิเวศทางน้ำ เช่น การมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร การเสริมสร้างประสบการณ์ทางการประมง เช่น ตกปลา หรือสังเกตการทำประมงด้วยเครื่องมือประมงชนิดต่างๆ การให้บริการเรือนพักค้างคืน (homestay) กับนักท่องเที่ยว การผลิตภัณฑ์เกษตร/ประมงแบบเพิ่มมูลค่า เป็นต้น ซึ่งแนวทางปฏิบัติทั้งหมดนี้จะสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ แนวทางการดำรงชีวิตของคนในชุมชน และนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีของคนในชุมชน และมีสังคมที่สงบสุขตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน

ความพอเพียงของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาจาก 2 ปัจจัย ปัจจัยที่หนึ่งคือ รายได้ และปัจจัยที่สองคือ ความพึงพอใจต่อรายได้ ซึ่งปัจจัยที่สองมีความสำคัญมากต่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการประกอบอาชีพอย่างรับผิดชอบและยั่งยืน ส่วนปัจจัยที่หนึ่ง คือ รายได้ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้ ราคาตลาด ซึ่งขึ้นอยู่กับอุปสงค์-อุปทานของตลาด มหาตมกานธีได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรที่มีอยู่น้อยนิดก็เพียงพอสำหรับคนที่รู้จักพอ แต่ทรัพยากรที่มีอยู่มากมายมหาศาลแต่กลับเหมือนมีอยู่น้อยนิดสำหรับคนที่ไม่รู้จักพอ ดังนั้น ความพึงพอใจต่อรายได้จะส่งผลกระทบต่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงควรนำมาเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อกำหนดการนำทรัพยากรมาใช้อย่างมีเหตุมีผล เพื่อตอบสนองความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้จากการผลิตและการบริการ

ตาราง 40 การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน โดยวัดระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง รายได้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ โดยรายได้เพียงพอต่อการหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวและยังเหลือเป็นเงินออม ผลของงานวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่คะแนนเฉลี่ย 5 หมายความว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดต่อรายได้นี้ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างนี้จะมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย จากตาราง 14 และตาราง 20 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากการจับสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คะแนนเฉลี่ย 2.11 และ 1.48 ตามลำดับ หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อรายได้ทั้งสองแหล่งน้อยถึงน้อยที่สุด จากตาราง 16 กลุ่มตัวอย่างนี้มีรายได้อยู่ในช่วง 0-5,000 และ 5,001-10,000 บาท ในขณะที่ ตาราง 20 กลุ่มตัวอย่างนี้มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 0-5,000 ถึง 15,001-20,000 บาท ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยหลักที่แสดงระดับความพึงพอใจน้อยถึงน้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คะแนนเฉลี่ย 1.67 และ 2.17 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อรายได้ในแต่ละแหล่งน้อยและน้อยตามลำดับ โดยตาราง 16 กลุ่มตัวอย่างนี้มีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาท แต่มีรายจ่ายแสดงในตาราง 20 ที่ 10,001-15,000 บาท และ 25,001-30,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากการจับสัตว์น้ำและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คะแนนเฉลี่ย 4 และ 4.67 ตามลำดับ หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อรายได้ในแต่ละแหล่งมากถึงมากที่สุด แต่แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คะแนนเฉลี่ย 2.67 เท่านั้น หรือปานกลางนั่นเอง โดยตาราง 16 แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่างนี้อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท พบว่ามีรายจ่ายในตาราง 20 ที่ 5,001-10,000 บาท และ 10,001-15,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากเกษตรกรรมและการรับจ้างทั่วไปที่คะแนนเฉลี่ย 1.26 และ 2.14

ตามลำดับ หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อรายได้ในแต่ละแหล่งน้อยที่สุดและน้อยมากตามลำดับ โดยตาราง 16 และตาราง 18 แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่างนี้อยู่ที่ 0-5,000 บาท ถึง 15,001-20,000 บาท แต่ก็มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 0-5,000 บาท ถึง 15,001-20,000 บาท เช่นเดียวกันดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 40

การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน

การประเมินความพอเพียงของครัวเรือน	ไม่ระบุอาชีพ	เกษตรกรรม	ประมง	เกษตรกรรมและประมง	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รวม
1. รายได้จากผลผลิตทางการเกษตร	0.00	5.00	0.44	1.67	0.67	1.26	1.05
2. รายได้จากการจับสัตว์น้ำ	2.00	1.00	2.11	1.00	4.00	0.75	1.37
3. รายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2.00	1.00	1.48	2.17	4.67	0.86	1.36
4. รายได้จากการแปรรูปสัตว์น้ำ	0.00	1.00	0.41	1.33	0.67	0.99	0.81
5. รายได้จากการประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.00	1.00	0.46	0.33	2.67	0.76	0.75
6. รายได้จากรับจ้างทั่วไป	2.00	1.00	1.35	0.33	2.00	2.14	1.71

นอกจากนี้ความพึงพอใจต่อรายได้จากการประกอบอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อรายได้จากการรับจ้างทั่วไปที่คะแนนเฉลี่ย 1.71 ซึ่งเนื่องมาจากไม่มีต้นทุนการบริการและค่าความเสี่ยงในการลงทุน รายได้จากการจับสัตว์น้ำที่คะแนนเฉลี่ย 1.37 อันเนื่องมาจากเป็นรายได้รายวันที่หาได้ทุกวัน มากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ รายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คะแนนเฉลี่ย 1.36 ให้ผลตอบแทนในระยะสั้นแต่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงจากโรคระบาด และการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศต่อผลผลิตสัตว์น้ำ รายได้จากผลผลิตทางเกษตรคะแนนเฉลี่ย 1.05 จะสร้างรายได้ตามฤดูกาล มีความเสี่ยงด้านปริมาณผลผลิตล้นตลาดทำให้ราคาพืชผลตกต่ำ รายได้จากการแปรรูปสัตว์น้ำคะแนนเฉลี่ย 0.81 ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณสัตว์น้ำที่เป็นวัตถุดิบ ฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 0.75 ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว สภาพดินฟ้าอากาศและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นต้นทุน ผลจากการประเมินแสดงความพึงพอใจต่อ

รายได้ในแต่ละแหล่งอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายสูงกว่า รายได้ที่หามาได้เป็นส่วนใหญ่ จึงมีความพึงพอใจต่อรายได้น้อยถึงน้อยที่สุด เพราะฉะนั้นการ ส่งเสริมสำหรับประเด็นนี้ นอกจากจะต้องนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการผลิต การประกอบอาชีพและการบริการแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำปรัชญาฯ มาเป็นแนวทาง ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะเน้นเรื่องการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน การวางแผนการลงทุนเพื่อลด ความเสี่ยงด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการจัดการ เพื่อลดรายจ่ายและควบคุมการลงทุน อย่างมีเหตุมีผล ดังนั้น ข้อมูลการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติควรมีแผนงานที่ชัดเจน เป็น กระบวนการและรูปธรรม เพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปปรับใช้หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิถี ปฏิบัติของตนเองและชุมชน

ตอนที่ 4 การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนอกประเทศและ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็กว่าเป็นแหล่งสร้าง รายได้ให้กับผู้ประกอบการทั้งสองประเภทและผลในทางอ้อมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถ เสริมสร้างและส่งเสริมจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศให้เห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งสร้างห่วงโซ่ของพืชและสัตว์ที่อยู่ อาศัยทั้งในป่าชายเลนและในทะเล และจากผลงานวิจัยในตาราง 6 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างใน ภาคเกษตรกรรม และตาราง 9 อาชีพหลักของแม่บ้านหรือสตรี มีกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการ ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นในภาคเกษตรกรรม ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะส่งเสริมกลุ่มตัวอย่างและคนภายในชุมชนให้มีความรู้และทักษะการประกอบการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้ภายใต้การประยุกต์ใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของ ทรัพยากร ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้และจัดบริการให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างมีเหตุมีผล ซึ่ง รูปธรรมสามารถเรียนรู้ได้จากการใช้และการให้บริการเป็นประสบการณ์ส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เข้าใจถึงกระบวนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ดังนั้น การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์โดยคนในชุมชนเองนั้น จะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนทางการพัฒนาและการจัดการ ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเพิ่มแนวทางในการประกอบอาชีพและการ สร้างมูลค่าจากธุรกิจหรือกิจกรรมต่อเนื่อง

โดยหัวข้อพื้นฐานที่ใช้สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชน ได้แก่ แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีความหลากหลายทางชีวภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง ทั้งชนิดและจำนวนของพืชพันธุ์ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และจำพวกแมลงที่ช่วยในการขยายพันธุ์พืช แมลงบางชนิดจะเป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น หิ้งห้อย และจำนวนหิ้งห้อยในป่าชายเลน โดยถ้าพบหิ้งห้อยอาศัยอยู่มากก็แสดงว่ามีป่าชายเลนหรือแหล่งต้นน้ำบางแห่งยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก โดยเฉพาะคุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำนั้นยังมีคุณภาพดี ซึ่งเหมาะกับการวางไข่และแพร่ขยายพันธุ์หิ้งห้อย หรือในป่าชายเลนถ้าพบหิ้งห้อยก็มั่นใจได้ว่ามีต้นลำพู ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของหิ้งห้อย นอกจากนี้ยังสอบถามว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประเมินสถานะภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ดังแสดงผลการประเมินในตาราง 41 โดยตารางในแนวดิ่งแสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่างและผลรวมของการประเมิน ส่วนตารางในแนวนอนเป็นแนวคำถามการประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4 ประเด็นดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีความหลากหลายทางชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเชิงอนุรักษ์แสดงความคิดเห็นในคำถามนี้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแสดงความคิดเห็นในคำถามเดียวกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.65 ซึ่งหมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้แสดงผลรวมของความคิดเห็น โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.38 ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างได้ประเมินว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของตนเองนั้น มีความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่างน้อยให้เท่ากับระดับที่เคยมีอยู่หรือมากขึ้นกว่าเดิม โดยการลดพฤติกรรมการบุกรุก การใช้ประโยชน์อย่างรับผิดชอบ รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์บกและแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นต้น ส่วนตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์นั้น อาจหาข้อมูลจากผู้สูงอายุเล่าให้ทราบถึงสภาพเชิงนิเวศในอดีตและหาข้อมูลทางวิชาการมาสนับสนุนในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดความหลากหลายทางชีวภาพว่าดีขึ้นหรือเสื่อมลงกว่าเดิมหลังจากการดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้แสดงความคิดเห็นต่อคำถามนี้ ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.67 หมายความว่า ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแสดงความคิดเห็นต่อคำถามนี้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.67 โดยกลุ่มอาชีพนี้เห็นว่า ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำและผลรวมความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อคำถามเดียวกันนี้ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.23 หมายความว่า ความคิดเห็นโดยรวมของคนในชุมชนเห็นว่า ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ลดลง ส่งผลต่อการประกอบอาชีพประมง อันเนื่องมาจากแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนส่วนใหญ่อยู่ตามแนวป่าชายเลนและชายฝั่งทะเล เมื่อป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรม

ทำให้พื้นที่แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำลดลงด้วย ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาชีพการจับสัตว์น้ำโดยตรง โดยชาวประมงจะต้องมีต้นทุนในการออกเรือหาปลาเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องออกทำประมงในบริเวณที่ห่างไกลจากฝั่งมากกว่าเดิมแต่ยังไม่เกิน 3 กิโลเมตร และขณะเดียวกันก็จับปลาได้น้อยลงหมายความว่า รายได้ก็ลดลงด้วย ดังนั้นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรได้รับความร่วมมือจากทุกกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนที่จะต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการประกอบของตนเอง ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการประกอบอาชีพ โดยหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรจัดเตรียมข้อมูลและข้อมูลทางวิชาการในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทุกกลุ่มอาชีพ โดยใช้กลวิธีทางเศรษฐกิจขับเคลื่อนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ศูนย์สาธิตของแต่ละกลุ่มอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จัดตั้งแล้ว ควรเพิ่มความถี่ในการจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติให้กับชุมชน รวมทั้งการติดตามผลการนำไปปฏิบัติของชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมทางวิชาการ ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ในส่วนของผู้ประกอบการในแต่ละสาขาอาชีพในชุมชนควรให้ความร่วมมือ โดยเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติหรือวิธีการประกอบอาชีพตามวิถีชีวิตและประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดมาปฏิบัติใช้ เช่น การเกษตรแบบเพาะปลูกไม่ควรกำจัดวัชพืชรองการเก็บเกี่ยวด้วยการเผา ซึ่งมีผลทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก ซึ่งส่งผลให้ดินมีคุณภาพดี อากาศถ่ายเทภายในดินได้ดี นอกจากนี้ยังช่วยลดการปนเปื้อนของสารอินทรีย์ล่องสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและทะเล โดยการที่ปุ๋ยอินทรีย์ไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ อันเนื่องมาจากฝนชะนั้น ส่งผลดีต่อความอุดมสมบูรณ์ของห่วงโซ่อาหารในแหล่งน้ำ ซึ่งสารอินทรีย์จากปุ๋ยอินทรีย์จะเป็นอาหารของแพลงก์ตอนพืชหรือแพลงก์ตอนสัตว์ ซึ่งเป็นโซ่อาหารลำดับต้นๆ ของสัตว์น้ำวัยอ่อนและสัตว์น้ำ ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในที่สุด ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงความเชื่อมโยงของการเกษตรกรรมที่ส่งผลในทางบวกต่อการประมง เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างยังแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ไม่ระบุอาชีพ และมีอาชีพเกษตรกรรมและประมง ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4 และ 3.17 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุอาชีพเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ถูกทำลายมากถึงปานกลางตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแสดงความคิดเห็นต่อคำถามนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.62 หมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ นั้น ยังอยู่ในระดับต่ำสุด ในประเด็นเดียวกันนี้ทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.1 หมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ อยู่ในระดับต่ำ หรือมีทิศทางไปตามประเด็นที่ 2 คือ ยังมีความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั่นเอง นอกจากนี้ยังได้สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ โดย

กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แสดงความคิดเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกอนุรักษ์เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3 ซึ่งหมายความว่า การอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.37 นั่นคือ การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติยังอยู่ในระดับต่ำที่สุด และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.77 จากผลการประเมินในคำถามนี้แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาหรือประกอบการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้คนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยตรงจากแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะความลึกซึ่งในการเข้าใจปัญหาทางนี้อาจไม่ลึกซึ้งหรือชัดเจนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมีส่วนช่วยและร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการแก้ปัญหา พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มีศักยภาพในการเป็นทางเลือกสำหรับการประกอบอาชีพและธุรกิจ หรือกิจกรรมต่อเนื่องที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ตาราง 41

การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ไม่ระบุอาชีพ	เกษตรกร	ประมง	เกษตรกรและประมง	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เกษตรกรและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รวม
1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีความหลากหลายทางชีวภาพ	3.00	2.00	1.65	2.00	3.67	2.76	2.38
2. ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.00	2.00	1.65	2.17	3.67	2.44	2.23
3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่	4.00	2.00	1.62	3.17	2.33	2.13	2.10
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกอนุรักษ์เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ	2.00	2.00	1.37	1.50	3.00	1.93	1.77

ตอนที่ 5 การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ได้นำหลักการการแบ่งเขตพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ การกำหนดช่วงเวลาการเข้าไปใช้ประโยชน์ การกำหนดจำนวนผู้เข้ามาเป็นแนวทางในการตั้งคำถามในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อทราบความคิดของคนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่เพื่อความยั่งยืน ประเด็นทั้งหมดมีดังนี้

1. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว
2. การแบ่งเขตพื้นที่สงวน/อนุรักษ์
3. การกำหนดพื้นที่สำหรับนันทนาการ
4. การกำหนดพื้นที่พักอาศัย
5. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล
6. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่
7. การจัดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว

โดยผลการแสดงความคิดเห็นในแต่ละคำถามได้แสดงในตาราง 42 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และที่ไม่ได้ระบอาชีพ ได้แสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เท่ากันคือ 4 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มนี้เห็นด้วยอย่างมากในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรและอาชีพประมง ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเดียวกัน โดยมีคะแนนอยู่ที่ 1 และ 1.89 ตามลำดับ หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มนี้เห็นด้วยกับประเด็นที่มีอยู่ในระดับต่ำสุด และต่ำ ตามลำดับ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ไม่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ โดยเฉพาะชาวประมงอาจมีความเข้าใจว่าจะมีพื้นที่ทำประมงลดลงนั่นเอง เช่นเดียวกับเกษตรกรอาจเข้าใจว่าถูกจำกัดพื้นที่เพาะปลูกหรือทำกิน เป็นต้น

ในประเด็นนี้กลุ่มอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ โดยตรงจึงเห็นด้วยอย่างมาก ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานของรัฐควรร่วมมือกับชุมชนในการพิจารณากำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวตามศักยภาพของทรัพยากร ลักษณะทางกายภาพ และการยอมรับของคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์และผลกระทบของการกำหนดเขตขึ้นมา

ประเด็นการแบ่งเขตพื้นที่สงวน/อนุรักษ์นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวยังคงเป็นกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยอย่างมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ 4 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและอาชีพประมงโดยเฉลี่ยในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้อยู่ที่ 1 และ 1.90 ตามลำดับ หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มอาชีพนี้ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีเหตุผลใกล้เคียงกับประเด็นแรกในเรื่องการจำกัดของพื้นที่ทำกินหรือเพาะปลูก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของประเด็นนี้ในเรื่องของป่าชายเลน ป่าไม้และประมง โดยเฉพาะป่าไม้ที่เป็นแหล่งรักษาดินน้ำเพื่อการเกษตร

อุปโภคบริโภค ป่าชายเลนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ประมงจะให้ความสำคัญกับแนวปะการัง ซึ่งเป็นแหล่งห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำวัยอ่อน สัตว์น้ำ และระบบนิเวศทางทะเล เป็นต้น ซึ่งผลของการดำเนินการในประเด็นนี้ ในทุกภาคส่วนจะส่งผลในทางบวกต่อการประกอบอาชีพของทุกกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการกำหนดพื้นที่สำหรับนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุนอาชีพและประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เห็นด้วยกับประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4 และ 3 ตามลำดับ หมายความว่ามีความเห็นอย่างมากและปานกลาง ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างนี้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมงได้แสดงความเห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1 และ 1.68 ตามลำดับ หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองอาชีพเห็นด้วยกับประเด็นน้อยที่สุดและน้อยตามลำดับ ซึ่งอาจจะไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการกำหนดพื้นที่สำหรับนันทนาการว่าจัดเป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ผ่อนคลายอารมณ์ ทุกกลุ่มอาชีพแสดงความเห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.26 หมายความว่า ทุกกลุ่มอาชีพเห็นด้วยกับประเด็นนี้เล็กน้อย ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่แปลกใหม่สำหรับชุมชน ซึ่งเป็นสังคมชนบทที่มีความเคยชินกับการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกและทำมาหาเลี้ยงชีพมากกว่าการทำกิจกรรมนันทนาการ

ประเด็นการกำหนดพื้นที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุนอาชีพ ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเกษตรกรรมและประมง ได้แสดงความเห็นโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4, 3.33 และ 3.33 ตามลำดับ ซึ่งแสดงความเห็นต่อประเด็นนี้อย่างมากและปานกลางตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1 และ 1.83 ตามลำดับ หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างนี้เห็นด้วยน้อยที่สุดและน้อยตามลำดับ นอกจากนี้การแสดงความเห็นของทุกกลุ่มอาชีพมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.49 คือ เห็นด้วยน้อยต่อการดำเนินการในประเด็นนี้ ซึ่งเป็นการป้องกันการบุกรุกพื้นที่สาธารณะเพื่อการปลูกสร้างเป็นที่พักอาศัย โดยพื้นที่นั้นอาจเป็นพื้นที่อุทยาน ป่าชายเลน หรือชายฝั่งทะเล ทำให้เกิดความยากลำบากในการจัดการ ควบคุม และการพัฒนา และในที่สุดส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกันเอง ชาวบ้านกับชุมชน และชุมชนกับรัฐ ซึ่งในหลายพื้นที่เขตอุทยานในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็นการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุนอาชีพและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3 เท่ากัน คือเห็นด้วยกับประเด็นนี้ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเดียวกันนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1 และ 1.89 ตามลำดับ หมายความว่า เห็นด้วยกับการดำเนินการในประเด็นนี้เล็กน้อยที่สุดและน้อยตามลำดับ ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 2.46 หมายความว่า การดำเนินการในประเด็นนี้เล็กน้อย การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่เหมาะสม

ตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล โดยมากจะพิจารณาจากเงื่อนไขของธรรมชาติของทรัพยากร เช่น คำนึงถึงฤดูกาลผสมพันธุ์ของสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ถ้าหากถูกรบกวนโดยมนุษย์หรือนักท่องเที่ยวอาจกระทบต่อจำนวนและชนิดของลูกสัตว์ป่า ปริมาณสัตว์น้ำวัยอ่อน หรือแม้แต่พืชพันธุ์บางชนิดก็มีฤดูกาลเช่นกัน เช่น ดอกกระเจียวที่อุทยานแห่งชาติ จ.ชัยภูมิ จะเปิดให้เข้าชมในช่วงเดือนมิถุนายนถึง กรกฎาคมของทุกปี เป็นต้น อย่างไรก็ตามการชี้แจงและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการดำเนินการประเด็นนี้ จำเป็นต้องถ่ายทอดให้ชาวบ้านและชุมชนให้รับทราบถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อการดำรงชีวิตของชุมชนเอง

ประเด็นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุอาชีพและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3 เท่ากัน หมายความว่า เห็นด้วยปานกลางต่อประเด็นนี้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง แสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ที่คะแนนเฉลี่ย 1 และ 1.79 ตามลำดับ หมายความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุดและน้อย ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความคิดเห็น โดยคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.19 หมายความว่า เห็นด้วยกับประเด็นนี้น้อยมากถ้าจะมีการดำเนินการ ซึ่งการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้น เพื่อการจัดการและดูแลไม่ให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากเกินไปจนกลายเป็นสาเหตุให้เกิดการรบกวนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากเกินไป อย่างเช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะขึ้นไปพักที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จ. นครราชสีมา การจำกัดนักท่องเที่ยวเข้าชมน้ำตกพลิว จ.จันทบุรี ผลจากการดำเนินการประเด็นนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเที่ยวชมธรรมชาติได้ และจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มากจนเกินไปที่จะทำให้เกิดการรบกวนสัตว์ป่า จากการขับรถภายในอุทยาน ปริมาณขยะที่สามารถบริหารจัดการได้ ในระยะยาวสภาพความสมดุลทางธรรมชาติจะยังคงอยู่โดยถูกรบกวนน้อยมาก นอกจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่แน่นอนและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้าเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาวางแผนจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ประเด็นการจัดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง และไม่ระบุอาชีพ แสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ที่คะแนนเฉลี่ย 3.17 และ 3 ตามลำดับ หมายความว่า เห็นด้วยปานกลางต่อประเด็นนี้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง แสดงระดับความคิดเห็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 และ 1.65 ตามลำดับ หมายความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุดและน้อย ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงระดับความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.29 หมายความว่า เห็นด้วยน้อย ผลการสอบถามดังได้แสดงให้ทราบแล้ว อาจจะเป็นเพราะว่าในชุมชนยังไม่เคยมีปัญหากับธรรมชาติเกิดขึ้น ดังนั้น จึงให้ความสำคัญไม่มากกับประเด็นนี้ ซึ่งถ้าดูจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใน 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้แก่ พังงา กระบี่ ระนอง ภูเก็ต และตรัง ซึ่งประสบภัยธรรมชาติคลื่นยักษ์สึนามิ ในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 นั้น เกิดการสูญเสียชีวิตทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้ต้อง

ติดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิใน 6 จังหวัดดังกล่าว เพื่อเตือนให้นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน เมื่อเกิดคลื่นสึนามิ เพื่อให้สามารถออกจากพื้นที่อันตรายได้ทันท่วงที หรือแม้แต่เปิดป้ายระวังงูพิษหรือสัตว์ร้าย เพื่อเป็นการเตือนภัยให้นักท่องเที่ยวทราบ ก็สามารถช่วยลดอุบัติเหตุและการสูญเสียและยังช่วยให้เพิ่มความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติด้วย

ตาราง 42

การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	ไม่ระบุอาชีพ	เกษตรกรรม	ประมง	เกษตรกรรมและประมง	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รวม
1. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว	4.00	1.00	1.89	3.83	4.00	2.73	2.62
2. การแบ่งเขตพื้นที่สงวน/อนุรักษ์	3.00	1.00	1.90	2.17	4.00	2.85	2.52
3. การกำหนดพื้นที่สำหรับนันทนาการ	4.00	1.00	1.68	2.17	3.00	2.54	2.26
4. การกำหนดพื้นที่พักอาศัย	4.00	1.00	1.83	3.33	3.33	2.67	2.49
5. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล	3.00	1.00	1.89	2.17	3.00	2.83	2.46
6. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่	3.00	1.00	1.79	1.67	3.00	2.45	2.19
7. การติดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว	3.00	1.00	1.65	3.17	2.33	2.54	2.29

จากผลการวิจัยทั้งเจ็ดประเด็น ทำให้ทราบว่าชุมชนเห็นด้วยน้อย ในการดำเนินการแต่ละประเด็น เพื่อนำมาซึ่งการจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น จะเป็นจุดแข็งของชุมชนในการเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรจะได้รับการ

สนับสนุนข้อมูล วิธีการปฏิบัติในแต่ละประเด็นเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างของชุมชน กระตุ้นกลุ่มตัวอย่างที่ เหลือหันมาให้ความสนใจและร่วมมือ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง ซึ่งเป็นจุดอ่อนต่อการดำเนินการในแต่ละประเด็น หน่วยงานส่งเสริมและถ่ายทอดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ชี้แจงให้ข้อมูลถึงความสำคัญของแต่ละประเด็น โดยเฉพาะที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของพวกเขา เป็นกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจให้มาสนใจและให้ความร่วมมือในที่สุด ส่วนประเด็นการกำหนดเขต การใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและประเด็นการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตาม ช่วงเวลาของวันและฤดูกาลนั้น นอกจากจะช่วยเหลือและสนับสนุน 4 ประเด็นในตอนต้นที่ 4 แล้ว การ ดำเนินการยังส่งผลต่อการลดและหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางสังคมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ มีอยู่ในชุมชนด้วย

ตอนที่ 6 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

ในส่วนนี้ได้ทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างโดยให้แสดงระดับความจำเป็นในการจัดการด้าน การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานที่มีส่วนช่วยในการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผลและยั่งยืน และมีส่วนช่วยในการดำเนินการใช้ประโยชน์ของ พื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้วยเช่นกัน โดยทำการประเมินผ่านประเด็นพื้นฐานสำคัญ 5 ประเด็น ด้วยกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ครอบคลุมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นบทบาทของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวว่าการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกมีความจำเป็นอยู่ในระดับใด ทั้งนี้เพราะบทบาทของผู้ประกอบการและ นักท่องเที่ยวจะมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบในทางบวกและลบจากการประกอบอาชีพท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์และการใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้านและชุมชน ดังนั้น การสอบถามครั้งนี้จะทำให้ทราบระดับความจำเป็นในแต่ละประเด็นว่าทิศทางในการจัดการ ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ควรเริ่มจากประเด็นใดเป็นลำดับต้นๆ

ตาราง 43 ความจำเป็นในการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ซึ่งประกอบด้วย ประเด็น 5 ประเด็นในแนวตั้ง และกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้แสดงใน ตาราง 43 แสดงระดับความจำเป็นของแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นการตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นศูนย์ที่รวบรวมข้อมูลทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะประโยชน์ ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการทั้งเก่าและใหม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากศูนย์ ไปพัฒนาและจัดการการให้บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเอง รวมทั้งธุรกิจและกิจกรรม ต่อเนื่องและสร้างความพอใจ ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเกษตรกรรมและอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความ

จำเป็นต่อประเด็นนี้ ที่คะแนนเฉลี่ย 3.45, 3.67 เท่านั้น หมายความว่าความจำเป็นของประเด็นนี้อยู่ในระดับปานกลางและมากตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรมแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่าประเด็นนี้มีความจำเป็นน้อยที่สุด ทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นของประเด็นนี้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.91 หมายความว่า ประเด็นนี้มีความจำเป็นปานกลาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากชุมชนยังมีจำนวนผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการในอาชีพอื่น

ประเด็นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการประหยัดน้ำและพลังงาน กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3.4 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.81 หมายความว่าประเด็นนี้ยังมีความจำเป็นปานกลาง ซึ่งประเด็นนี้เป็นการจัดการให้ความรู้เรื่องความสำคัญของการประหยัดน้ำและพลังงาน เพื่อการบริโภคและการบริการในชุมชน เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในอนาคต เนื่องจากมีผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ อาจสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการรายใหม่หันมาลงทุน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวเองควรตระหนักถึงพฤติกรรมของตัวเองและการใช้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน ควรระลึกอยู่เสมอว่า น้ำและพลังงานที่ตนเองไปใช้บริการนั้น ควรใช้อย่างประหยัดเหมือนที่ปฏิบัติอยู่ที่บ้านของตนเอง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามปกติอยู่แล้ว ดังนั้น ก็จะมีส่วนช่วยให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสีเขียว คือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ประเด็นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการจัดขยะอย่างถูกวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3.45 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แสดงระดับความจำเป็นอยู่ที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.85 หมายความว่ามีความจำเป็นปานกลาง ในด้านสิ่งแวดล้อมนั้นการกำจัดขยะจากชุมชนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะในชุมชนที่มีผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังประสบปัญหาเรื่องการกำจัดขยะที่เพิ่มมากขึ้น มีการรณรงค์การคัดแยกขยะรีไซเคิล การจัดตั้งธนาคารขยะ การลดการเผาขยะ การนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ เหล่านี้เป็นต้น ได้มีการปฏิบัติเกิดขึ้นแล้วในชุมชนชนบทบางแห่ง ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาขยะที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน จึงมีความจำเป็นที่ต้องชี้แจงให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดจากขยะ และวิธีการจัดการ เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้สวยงาม สมดุล และยั่งยืน

ประเด็นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3.48 ซึ่งหมายความว่า ยังมีความจำเป็นในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่ามีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนในภาพรวมจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงระดับความจำเป็นคะแนนเฉลี่ยรวม 2.90 หมายความว่ามีความจำเป็นปานกลาง ซึ่งในความเป็นจริงและในทางปฏิบัติ ปัญหาขยะที่พบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาตินอกจากจะลดความสวยงามทางทัศนียภาพของธรรมชาติแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าไม้ ป่าชายเลนและทะเลอีกด้วย เช่น อุงพลาสติกที่ถูกทิ้งในป่าอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่าที่กินอุงพลาสติกเข้าไปได้ ปุเสลวนอาจอาศัยอยู่ในกระป๋องกาแฟหรือน้ำอัดลมแทนเปลือกหอย ซึ่งได้เกิดขึ้นตามแนวชายฝั่ง นอกจากนี้เศษขยะและการนำหมักหมมของขยะทำให้เกิดการเน่าเสียของน้ำ คือการเพิ่มขึ้นของพวกจุลินทรีย์ ทำให้ปริมาณออกซิเจนลดลง รวมถึงความสามารถในการละลายของออกซิเจนในน้ำลดลงด้วย ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุให้น้ำเน่าเสีย และส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำวัยอ่อนและสัตว์น้ำ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะต้องชี้แจงให้ชุมชนทราบและเข้าใจถึงผลกระทบจากปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวแนวธรรมชาติและระบบนิเวศ

ประเด็นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3.33 หมายความว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนภาพรวมของชุมชนโดยทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.84 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง มาก โดยผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรตระหนักให้มากกว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นทุนทางธรรมชาติที่จะสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ หากเสื่อมโทรมหรือขาดการอนุรักษ์ก็จะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการเข้าเยี่ยมชมและส่งผลถึงรายได้ลดลงในที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวเองควรตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในการเป็นแหล่งอาหารและยารักษาโรคของมนุษยชาติ เป็นแหล่งรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นควรเรียนรู้และเห็นคุณค่าของป่าไม้ สัตว์ป่า ป่าชายเลนและทะเล การเสียสมดุลของทรัพยากรแหล่งใดแหล่งหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อแหล่งอื่นด้วยเช่นกัน ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลต่อการลดลงของที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และจำนวนสัตว์ป่าที่ลดลงและสูญพันธุ์ การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนส่งผลต่อการลดลงของแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เป็นต้น

ตาราง 43

ความจำเป็นในการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	ไม่ระบุอาชีพ	เกษตรกร	ประมง	เกษตรกรและประมง	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เกษตรกรและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รวม
1. การตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	3.00	1.00	2.16	2.33	3.67	3.45	2.91
2. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการประหยัดน้ำและพลังงาน	3.00	1.00	2.05	2.17	3.00	3.40	2.81
3. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี	3.00	1.00	2.06	2.17	3.33	3.45	2.85
4. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	3.00	1.00	2.16	2.17	3.33	3.48	2.90
5. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์	3.00	1.00	2.19	2.33	3.33	3.32	2.84

จากผลการวิเคราะห์สามารถที่จะจัดลำดับความจำเป็นในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกตามคะแนนเฉลี่ยรวมที่แสดงในตาราง 43 ถึงแม้มีค่าเฉลี่ยต่างกันเล็กน้อยก็ตาม ซึ่งชุมชนเห็นว่าประเด็นที่จำเป็นมากไปหาน้อย ได้แก่ การตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว, การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ, การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการกำจัดขยะ

อย่างถูกวิธี, การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวผู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์, และการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการประหยัดน้ำและพลังงาน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นจุดแข็งของชุมชนที่จะเป็นแกนนำในการรับรู้ข้อมูลที่ถ่ายทอด รวมทั้งปลูก จิตสำนึกของคนในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของแต่ละประเด็น ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมเป็นกลุ่มที่จะต้องมีการจัดการและถ่ายทอดข้อมูลในแต่ละประเด็นให้ทราบและ เข้าใจอย่างต่อเนื่องเพื่อหันมาให้ความสนับสนุนการใช้ รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน ต่อไป

ตอนที่ 7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2550 ได้บัญญัติให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของ ชุมชน ซึ่งได้มีแนวทางปฏิบัติมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านการเลือกตั้ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในทางปฏิบัติ องค์กรนี้มุ่งเน้นการบริหารจัดการ สาธารณูปโภค สังคม และสวัสดิการของชุมชนมากกว่าการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ดังนั้น เพื่อการรักษาแหล่งต้นทุนธรรมชาติให้เป็นแหล่งอาหาร รายได้และการสร้างงานให้กับคนในชุมชน จึงมีแนวคิดที่ชุมชนเองควรมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ ดังกล่าว โดยมี 7 ประเด็นแสดงในตาราง 44 ที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการสร้างเสริม พัฒนา และจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้เป็นทางเลือกในการสร้าง รายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประเด็นที่ 1-3 เน้นเรื่องของการจัดตั้งและพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนให้อยู่ในรูปแบบขององค์กร หรือกลุ่มที่สามารถทำงานร่วมกันในการวางแผนบริหารจัดการ เพื่อ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ประเด็นที่ 4-7 เน้นเรื่องของการสร้างรายได้จากการบริการด้าน การท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ที่พัก การแสดงศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีและวิถีชีวิตของ ชุมชน

ประเด็นที่ส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว นั้น กลุ่ม ตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความจำเป็นของประเด็นนี้อยู่ที่ 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยรวมของทุกกลุ่มตัวอย่าง แสดงระดับความจำเป็นอยู่ที่ 2.82 หมายความว่า มีความ จำเป็นปานกลาง ชุมชนควรได้รับข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากชุมชนที่มีการดำเนินการและประสบความสำเร็จ เพื่อให้ได้รับ ประสบการณ์ส่วนตัวนำไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง

ประเด็นส่งเสริมการแต่งตั้งตัวแทนหรือจัดตั้งกลุ่มของชุมชนในการวางแผนหรือบริหาร จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง แสดงระดับความจำ

เป็นอยู่ที่ 3.67 หมายความว่า ประเด็นนี้มีความจำเป็นมาก กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า ประเด็นนี้มีความจำเป็นน้อยมากที่สุด ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวมที่ 2.7 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง มาก ดังนั้น การส่งเสริมประเด็นนี้ควรต้องให้ข้อมูลและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ชุมชนได้ฝึกคิด วางแผนและทดลองทำงานตามแผนฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ ซึ่งจะได้นำประสบการณ์ และการเรียนรู้ไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง

ประเด็นส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุอาชีพ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 4 หมายความว่า มีความจำเป็นมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่าง แสดงระดับความจำเป็นอยู่ที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.79 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง โดยภาครัฐควรส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว ถึงแม้จะไม่ได้ใช้หรือรับประโยชน์โดยตรงแต่ในทางอ้อมชุมชนได้รับประโยชน์จากความคงอยู่และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาตินอกจากนี้ภาครัฐควรยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนให้กลายเป็นหน้าที่ที่ชุมชนควรรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ใช้สอยที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกลุ่มแกนนำในการดำเนินกิจกรรมการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากได้ประโยชน์โดยตรงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและเป็นผู้รู้ถึงปัญหาในการดูแลรักษาด้วย นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มตัวอย่างที่แสดงถึงความจำเป็นมากในประเด็นนี้

ประเด็นส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารสินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนน 3.34 หมายความว่า มีความจำเป็นมากต่อประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนในภาพรวมของชุมชนโดยทุกกลุ่มตัวอย่าง แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.75 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง โดยประเด็นนี้มุ่งเน้นที่จะเสนอแนะแนวทางการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน จากการนำภูมิปัญญาของชาวบ้านมาสู่ท้องตลาด ผ่านการขายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากชุมชน เพื่อที่จะสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ครบวงจรทุกด้านซึ่งอาจเป็นสินค้าพื้นเมืองที่ผลิตขึ้นจากคนภายในชุมชนทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคตั้งแต่ การให้บริการนำเที่ยว ที่พัก ค้างแรม อาหาร และของฝาก รายได้ที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้รายได้จะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ชุมชนหันมาให้ความสนใจต่อการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย เพื่อรักษาแหล่งรายได้ของชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป

ประเด็นส่งเสริมให้ชุมชนให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และไม่ระบุนอาชีพ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่ 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนทุกกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย รวม 2.43 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อย การส่งเสริมการบริการด้านที่พักนั้น ในทางเศรษฐกิจ นอกจากจะสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการแล้ว ยังสามารถเกิดการกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยว ผู้ครัวเรือนอื่นในชุมชนที่ขายอาหาร น้ำ ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน ในวิถีทางของชุมชนก็ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชุมชนชนบท โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งอาหาร ผลิตภัณฑ์ชนบทสู่เมือง ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าของอาหาร ซึ่งมีแนวโน้มที่จะหันมาบริโภคอย่างรับผิดชอบไม่ฟุ่มเฟือยอีกด้วย โดยผลจากการมีจิตสำนึกเช่นนี้ จะส่งผลให้ปริมาณอุปสงค์-อุปทานในตลาดในเมืองมีเหตุมีผลมากขึ้น นั่นก็คือการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติก็จะใช้อย่างรับผิดชอบมากขึ้นด้วย

ประเด็นส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุนอาชีพ แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3 หมายความว่า มีความจำเป็นปานกลาง กลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรรมแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ส่วนทุก กลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ยรวม 2.46 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อย การ ส่งเสริมในประเด็นนี้ นอกจากจะช่วยให้ชุมชนสามารถดำรงศิลปะของชุมชนเองแล้ว ยังเป็นการ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนให้คนภายนอกได้รับทราบ และแสดงความเป็น เอกลักษณะของชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้การแสดงศิลปะพื้นเมืองอาจกระทำผ่านผลิตภัณฑ์ของ ชุมชนตามความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือพ่อแม่ เช่น การปรุงอาหาร การแปรรูป อาหาร การทอผ้า การประดิษฐ์ของใช้หรือของเล่นสำหรับเด็กเล็ก เป็นต้น ทั้งนี้ล้วนสามารถสร้าง รายได้เสริมให้กับชุมชนนอกจากการดำรงวัฒนธรรมของชุมชน

ประเด็นส่งเสริมชุมชนให้ดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณีของคนใน ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ระบุนอาชีพแสดงระดับความจำเป็นที่คะแนนเฉลี่ย 3 หมายความว่า มีความ จำเป็นปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แสดงระดับความจำเป็นที่คะแนน เฉลี่ย 1 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อยที่สุด ในขณะที่ทุกกลุ่มตัวอย่าง แสดงระดับความจำเป็นที่ คะแนนเฉลี่ยรวม 2.43 หมายความว่า มีความจำเป็นน้อย ดังนั้น การส่งเสริมควรเน้นให้ชุมชนเห็น คุณค่าการดำรงวิถีชีวิตของตน โดยเฉพาะในเชิงของประเพณี วัฒนธรรม และวิถีการประกอบอาชีพ ซึ่งจะกลายเป็นเสน่ห์หรือแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหันมาใช้บริการและเรียนรู้จากชุมชน ซึ่งอาจทำ ให้นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้านในชุมชนเมืองของตนเอง ซึ่ง ผลการส่งเสริมประเด็นนี้จะมีส่วนในประเด็นส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง ให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

ตาราง 44

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว	ไม่ระบุอาชีพ	เกษตรกรรม	ประมง	เกษตรกรรมและประมง	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รวม
1. ส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	3.00	1.00	2.13	2.33	3.33	3.33	2.82
2. ส่งเสริมการแต่งตั้งตัวแทนหรือจัดตั้งกลุ่มของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.00	1.00	1.84	3.67	3.00	3.07	2.70
3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว	4.00	1.00	1.97	2.33	3.33	3.33	2.79
4. ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหาร, สินค้าพื้นเมือง, การนำเที่ยว	3.00	1.00	2.08	2.17	2.33	3.34	2.75
5. ส่งเสริมให้ชุมชนให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์	3.00	1.00	1.87	2.33	3.00	2.76	2.43
6. ส่งเสริมให้ชุมชนให้มีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง	3.00	1.00	1.75	2.33	2.33	2.94	2.46
7. ส่งเสริมชุมชนให้ดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณีของคนในท้องถิ่น	3.00	1.00	1.87	2.33	2.00	2.85	2.43

ผลจากการทำวิจัยในตาราง 44 ทำให้ทราบว่าชุมชนต้องการให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวจากระดับที่มีความจำเป็นตามคะแนนเฉลี่ยรวมตามลำดับดังนี้

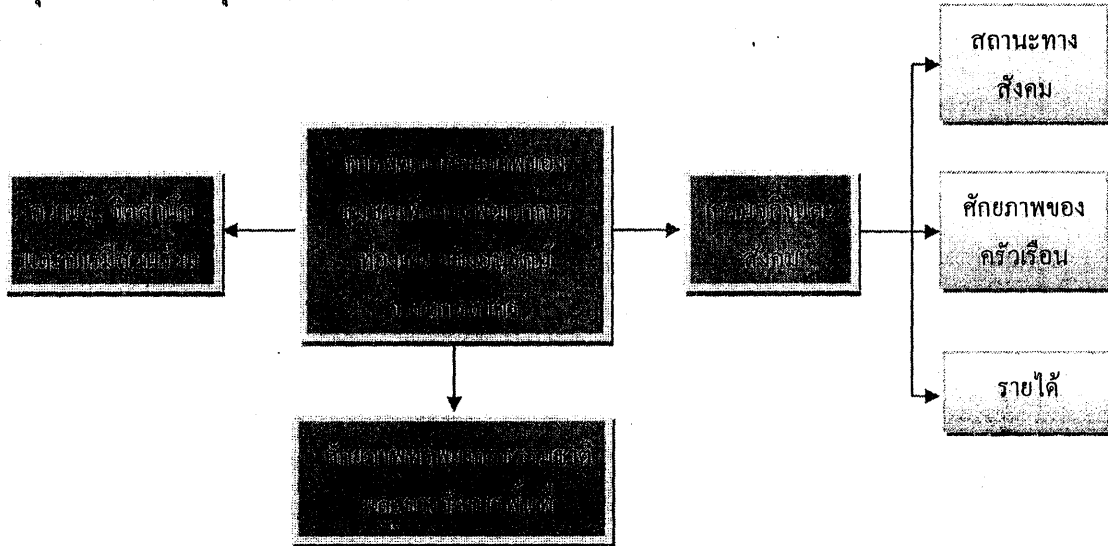
1. ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหาร, สินค้าพื้นเมือง, การนำเที่ยว
4. ส่งเสริมการแต่งตั้งตัวแทนหรือจัดตั้งกลุ่มของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5. ส่งเสริมให้ชุมชนให้มีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง
6. ส่งเสริมให้ชุมชนให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์
7. ส่งเสริมชุมชนให้ดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศิลปะพื้นเมืองและวิถีชีวิตของชุมชนน้อยกว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารวางแผนดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องถ่ายทอดความสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานว่า การเจริญเติบโตของกิจกรรมการท่องเที่ยวจะส่งผลในทางบวกต่อรายได้ ที่มาจากการขายผลผลิตของเขาไปสู่นักท่องเที่ยวในรูปของอาหาร และผลิตภัณฑ์แปรรูป ดังนั้น มีความจำเป็นที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนี้ควรหันมาให้ความร่วมมือมากขึ้น โดยผ่านแนววิถีชีวิตการประกอบอาชีพของตนเองเป็นหลัก โดยการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสังคม โดยยึดแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ตั้ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอธิบายความหมายของข้อมูลที่ได้ สามารถที่จะสรุปภาพรวมของการวิจัย การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสาคร ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 45 ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสาคร

จากแผนภูมิข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจ จะประกอบด้วย สถานะทางสังคม ได้แก่ อายุ ศาสนา และสถานภาพสมรส โดยอายุพบว่า ยังพบกลุ่มอายุช่วง 25-29 ปี, 35-39 ปี และ 40-44 ปี ตามลำดับ ซึ่งถือว่า ยังเป็นสังคมของคนหนุ่มสาวที่ยังเป็นแรงและกำลังสำคัญในการพัฒนาและจัดการชุมชนของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับแนวโน้มของสังคมชนบทบางแห่งที่ส่วนใหญ่เหลือเพียงคนชราอาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งไม่สามารถทำงานด้านการพัฒนาสังคมและจัดการชุมชนได้เต็มที่

นอกจากนี้ สังคมยังมีสิ่งยึดเหนี่ยวที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จากการที่ชุมชนร้อยละ 97 นับถือศาสนาพุทธนั้นหมายถึง ไม่มีความขัดแย้งในการนับถือศาสนาที่เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งของสังคมในชุมชน แต่กลับส่งผลในทางบวกในการทนุบำรุงศาสนาพุทธ รวมทั้งวัฒนธรรมและประเพณีตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ ทั้งนี้อาจเป็นการสร้างทางเลือกการท่องเที่ยววัฒนธรรมให้กับชุมชนได้อีกด้วย นอกจากนี้จะเป็นการดำรงคงอยู่ของวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว ยังสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับชุมชนและยังสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

สถานภาพสมรสเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ความมั่นคงของชุมชนอันเนื่องมาจากความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ซึ่งชุมชนนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ในช่วงอายุ 25-29 ปี, 35-

39 ปี และ 40-44 ปี เป็นร้อยละ 28.5, 24.5 และ 21 ตามลำดับ สถานภาพสมรสดังกล่าวในแต่ละช่วงอายุส่งผลในทางบวกต่อความมั่นคงของสังคมของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ สืบสานวัฒนธรรมของชุมชนและจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างบูรณาการ

องค์ประกอบของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจนั้น อาชีพที่สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ประมง เกษตรกรรมและประมง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นแหล่งสร้างรายได้หลัก ส่วนแหล่งรายได้เสริมได้มาจาก ภาคเกษตรกรรมเช่น ทำนาเกลือ เลี้ยงหอย นากุ้ง เป็นต้น และนอกภาคเกษตรกรรม เช่น รับจ้าง ค้าขาย อยู่ซ่อมรถ รับราชการ ตัดเหล็ก หน่วยรักษาความปลอดภัย รับจ้างในโรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ แม่บ้านและสตรีในชุมชนยังมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนด้วย โดยมีอาชีพหลักและอาชีพเสริมเช่นกัน อาชีพหลักของแม่บ้านและสตรีในชุมชนที่พบได้แก่ ค้าขาย แปรรูปสัตว์น้ำ ประมง ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และรับจ้างทั่วไป อาชีพเสริมได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย ตัดเหล็ก รับจ้างในโรงงาน แปรรูปกะปิ แล่นเรือปลา คัดหอย ทำงานในโรงพยาบาล แหล่งรายได้หลักและรายได้เสริมยังหมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ และสร้างงานให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะศักยภาพของการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพในภาคเกษตรกรรม ภาคประมง และภาคการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แสดงการนำทรัพยากรในชุมชน โดยเฉพาะที่ดินและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และทะเลมาใช้ประโยชน์ในภาคเกษตรกรรม เพื่อการเพาะปลูก บ่อเลี้ยงปลาและทำนาเกลือ ส่วนในภาคประมงนั้น ชาวประมงในชุมชนได้จับสัตว์น้ำจากทะเลมาใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญสำหรับคนทั้งในและนอกชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชาวประมง ศักยภาพทางการประมงที่พบในชุมชนจะเป็นประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็ก เนื่องจากเรือประมงที่ใช้มีความยาวน้อยกว่า 14 เมตร ซึ่งนับว่ามีขนาดเล็ก ดังนั้น ชาวประมงไม่สามารถออกไปประมงห่างจากฝั่งเกิน 3 กิโลเมตร เครื่องมือประมงที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำที่สำรวจพบ ได้แก่ อวนปูม้า อวนกุ้ง ลอบปูม้า ลอบปูดำและอวนปลา โดยแต่ละชนิดของเครื่องมือประมงจะบ่งบอกที่สัตว์น้ำเป้าหมายตามชื่อเครื่องมือประมงนั้นแล้ว เช่น อวนปูม้า และลอบปูม้า จะจับปูม้าเป็นสัตว์น้ำเป้าหมาย อวนกุ้งจะมีสัตว์น้ำจำพวกกุ้งเป็นสัตว์น้ำเป้าหมาย ลอบปูดำจะจับปูทะเลที่อยู่ตามแนวป่าชายเลนเป็นสัตว์น้ำเป้าหมาย ส่วนอวนปลาจะมีความเฉพาะแตกต่างตามชนิดของปลาด้วย เช่น อวนปลาทุ อวนปลากระบอก อวนปลาทู ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลเป็นหลัก ส่วนฤดูกาลในการจับชนิดสัตว์น้ำมีอิทธิพลต่อการนำเครื่องมือประมงมาใช้ เช่น อวนปูม้าและลอบปูม้า สามารถทำประมงจับปูม้าได้ตลอดทั้งปี แต่มีช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม จะเป็นช่วงฤดูกาลที่ดีที่สุดสำหรับการทำประมงอวนปูม้า อวนกุ้งมีฤดูกาลที่เหมาะสมอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากการจับสัตว์น้ำแล้ว การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นส่วนสำคัญในการผลิตสัตว์น้ำ ที่สามารถทดแทนปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ลดลงจากการจับสัตว์น้ำ โดยผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกให้ประเทศไทยอยู่ในลำดับต้นๆ ของสินค้าเกษตรและ

ประมงที่ส่งออก โดยเฉพาะผลผลิตจำพวกกุ้งกุลาดำ และกุ้งวานาไมด์ ส่วนผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงจำพวกปลา ส่วนมากเป็นตลาดภายในประเทศและระดับท้องถิ่นที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงแหล่งโปรตีนที่มีคุณภาพและราคาสมเหตุสมผล จากศักยภาพของภาคเกษตรกรรมและภาคประมง จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการแบบบูรณาการภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภาคเกษตรกรรมควรเน้นและเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่อาจได้มาจากการหมักจากขยะ เศษผัก เศษอาหาร เพื่อรักษาคุณภาพให้มีความสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ปุ๋ยอินทรีย์ในดินเมื่อฝนชะไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและทะเล จะกลายเป็นธาตุอาหารของแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของห่วงโซ่ นอกจากนี้จะนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำแล้ว ยังช่วยรักษาระบบนิเวศทางดินและน้ำ ซึ่งเป็นวงจรที่นำมาซึ่งความยั่งยืนของทรัพยากรดินและน้ำให้เป็นแหล่งต้นทุนทางธรรมชาติของคน ในชุมชนที่สามารถพึ่งพาเพื่อการประกอบอาชีพและแหล่งอาหารเพื่อการยังชีพ นอกจากนี้ ปุ๋ยอินทรีย์ยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทางบกทางน้ำและทางทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำก็สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะน้ำทิ้งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง ควรมีระบบบำบัดคุณภาพน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติหรือทะเล เนื่องจากน้ำทิ้งจากฟาร์มเลี้ยงกุ้งจะมีปริมาณจุลินทรีย์ค่อนข้างสูง ซึ่งการปล่อยลงสู่แหล่งน้ำหรือทะเลโดยไม่มีการบำบัดจะทำให้คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำธรรมชาติและทะเลลดลง เนื่องจากปริมาณออกซิเจนลดลงโดยจุลินทรีย์ที่มากขึ้นจึงเป็นสาเหตุให้เกิดน้ำเน่าเสีย ซึ่งคุณภาพของน้ำไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและยังก่อให้เกิดโรคระบาดต่อฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย ทำให้ผลผลิตลดลงหรือเสียหายทั้งหมด เนื่องจากสัตว์น้ำตายหมด นอกจากนี้ยังส่งผลต่อสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติและทะเลทำให้เกิดการตายได้ เนื่องจากปริมาณออกซิเจนต่ำ เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการทุกภาคส่วนควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการอาชีพของตนเอง เพื่อจะนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเองของชุมชนจากความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

จากศักยภาพและวิธีการประกอบอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายได้ต่อวันสูงกว่าเส้นแบ่งความยากจนที่กำหนดใช้ภายในประเทศไทย คือมีรายได้มากกว่า 2 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (1 เหรียญ = 33 บาท, ปี 2553) อย่างไรก็ตาม ทั้งจำนวนรายได้และความพึงพอใจต่อรายได้นั้น อยู่ในระดับต่ำและต่ำที่สุด เนื่องจากจำนวนรายได้ต่อเดือนที่ได้รับน้อยกว่ารายจ่ายต่อเดือน ซึ่งบางกลุ่มตัวอย่างมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายถึง 2-3 เท่าของรายจ่ายรายเดือนของครัวเรือน เพราะฉะนั้นการสร้างรายได้ต่อเดือนให้สามารถเพียงพอต่อรายจ่ายควรเป็นแนวทางต้นๆ ในการแก้ปัญหา ซึ่งถ้าหากทุกครัวเรือนได้ทำความเข้าใจและนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยเฉพาะหลักการการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล โดยทรัพยากรในที่นี้หมายถึง รายได้ต่อเดือนในทางปฏิบัติหน่วยงานของรัฐได้พยายามส่งเสริมให้แม่บ้านและสตรีของครัวเรือนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อทำให้ครัวเรือนนั้นทราบถึงสถานการณ์ทางการเงินของครัวเรือนรวมทั้งสามารถนำบัญชีครัวเรือนมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ว่า รายการใดที่มีความจำเป็นต้องซื้อเพื่อนำมาบริโภคหรือ

อุปโภคในครัวเรือน ในขณะที่เดียวกันก็สามารถจำแนกได้ว่า รายการใดที่มีความจำเป็นน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย จะใช้เป็นข้อมูลในการสร้างนิสัยและพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยอยู่บนฐานของความจำเป็นและมีเหตุมีผล นอกจากครัวเรือนควรลดรายจ่ายจากการซื้อเครื่องเค็มแอลกอฮอล์ บุหรี่ การพนัน ลี้อตเตอร์รี่ จนถึงหอยใต้ดินหรือหอยหูน นอกจากนี้การวางแผนการลงทุนของการประกอบอาชีพจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการจัดการ เช่นการวางแผนเลี้ยงปลา กะพงขาวหรือปลาเก๋า เพื่อขายในช่วงเทศกาลตรุษจีน สงกรานต์หรือปีใหม่ จะสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ซึ่งผลผลิตปลากะพงและปลาเก๋าจะมีราคาสูงกว่าช่วงอื่นของปี เช่นเดียวกับการวางแผนเพื่อการเพาะปลูกก็ควรปฏิบัติเช่นเดียวกันโดยการวางแผนและวิเคราะห์ความต้องการของตลาด ซึ่งทั้งหมดเป็นแนวทางปฏิบัติภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของเกษตรกรที่สามารถคิดวิเคราะห์และวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน ในที่สุดจะสามารถทำรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายและยังมีเงินออมอีกด้วย โดยเฉพาะเงินออมนอกจากสามารถนำมาใช้ในยามเจ็บป่วยแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ต่อยอดการลงทุนหรือปรับปรุงศักยภาพในการประกอบอาชีพโดยนำมาลงทุนโดยตรงหรือใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ตามจำนวนเงินออมที่มีอยู่จากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตร หรือองค์กรหรือกลุ่มโดยเสียดอกเบี้ยที่สมเหตุสมผลมากกว่าการกู้เงินจากนายทุนเงินกู้ยืมในระบบ ดังนั้น รายได้และเงินออมจึงเป็นปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการลงทุนเพื่อการประกอบการและการพัฒนาการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ข้อมูลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนและแนวคิดแบบการจัดการพื้นที่ (zoning management) จะเป็นตัวกำหนดความคงอยู่และความยั่งยืนของต้นทุนทางธรรมชาติของชุมชนที่จะสามารถตอบสนองการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับชุมชน ดังนั้น ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติควรประกอบไปด้วย ความหลากหลายทางชีวภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเชิงนิเวศ ไม่ถูกทำลายหรือบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย โดยสภาพของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตัวอย่างถูกประเมินโดยกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายทางชีวภาพและความสมบูรณ์น้อย จึงควรจัดกิจกรรมที่เน้นการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างเสริมความอุดมสมบูรณ์ โดยลดกิจกรรมจากการประกอบอาชีพที่กระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น หยุดการตัดป่าไม้ชายเลน เพื่อนำพื้นที่ป่าชายเลนมาประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนส่งผลกระทบต่อการผลิตพื้นที่เพาะพันธุ์ วางไข่ และอนุบาลสัตว์น้ำดังที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้ว และในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ตามแนวป่าชายเลน เช่น ลิงแสม นกชนิดต่างๆ รวมทั้งสัตว์น้ำด้วย เพราะฉะนั้นการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์จากการตัดไม้ป่าชายเลน ควรจัดกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนเพื่อทดแทนไม้ที่ถูกตัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทั้งชุมชนเอง หน่วยงานราชการร่วมกับชุมชนดำเนินกิจกรรมรูปแบบนี้มาเป็นเวลานานแล้วในประเทศ

โดยการปลูกป่านั้นไม่ควรปลูกเฉพาะต้นโกงกางเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงระบบนิเวศของป่าชายเลนเมื่อก่อนถูกตัดเป็นสำคัญ ซึ่งคนในชุมชนจะเป็นบุคคลากรที่สำคัญในการให้ข้อมูลว่าระบบนิเวศป่าชายเลนเป็นอย่างไรก่อนมีการตัดไม้ป่าชายเลน นอกจากนี้ชุมชนสามารถหาความรู้หรือประสบการณ์โดยเดินทางไปดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการปลูกป่าชายเลนเพื่อสร้างความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์ เช่น บ้านเปร็ดใน ต.ห้วยน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของชุมชนได้รับการยกฐานะป่าชายเลนของชุมชนเป็นต้นแบบของการจัดการป่าชายเลนในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี 2551 และเป็นที่แน่นอนว่า คนในชุมชนมีรายได้จากการประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากป่าชายเลนของชุมชนด้วย

นอกจากการปลูกป่าชายเลนจะเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยฟื้นความหลากหลายทางชีวภาพและความสมบูรณ์ให้กับทรัพยากรในชุมชนแล้ว แนวทางการจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เพื่อความยั่งยืนนั้นจะเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการที่ช่วยให้การดูแล การควบคุม และการจัดการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดพื้นที่นั้นๆ ซึ่งในการจัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว การสงวน/อนุรักษ์ การนันทนาการ การกำหนดพื้นที่พักอาศัย กำหนดช่วงเวลาการเข้าพื้นที่ตามช่วงเวลาและฤดูกาล การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการจัดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการจัดการพื้นที่ทั้งหมดเป็นการสนับสนุนการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยบางพื้นที่เหมาะสมที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามแนวทางที่จัดแนวทางที่นำเสนอ โดยชุมชนตัวอย่างเห็นด้วยกับการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวและการแบ่งเขตพื้นที่สงวน/อนุรักษ์ แนวทางแรกนั้นเป็นเรื่องท่องเที่ยว ซึ่งแยกจากพื้นที่ทำการเพาะปลูกหรือเพาะเลี้ยง อาจจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาทางธรรมชาติ เช่น สะพานเดินเท้าในเขตป่าชายเลนทอดยาวถึงเฉพาะบริเวณที่เห็นว่าไม่รบกวนสิ่งมีชีวิตอื่นที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ในขณะที่เดียวกันอาจประกาศเป็นเขตสงวนหรืออนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์วางไข่และอนุบาลของสัตว์น้ำ เช่น เป็นเขตห้ามจับสัตว์น้ำ ตัดต้นไม้และล่าสัตว์ป่า เป็นต้น ส่วนการกำหนดพื้นที่พักอาศัยให้ชัดเจนเป็นการควบคุมไม่ให้มีการบุกรุกเข้าไปตั้งบ้านเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติที่ประกาศขึ้นใหม่เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การนำศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ผสมผสานกับการจัดพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จะมีความเป็นไปได้มากหรือน้อยนั้น จะต้องอาศัยชุมชนทั้งความรู้ จิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ถูกต้องและสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งเน้นให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในชุมชน ปัญหาด้านความไม่พอเพียงของพลังงานและน้ำ การตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแม้จะเน้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวแต่ก็สามารถเตรียมข้อมูลทางด้านการประหยัดพลังงานและน้ำ การรักษาความสะอาดของชุมชนและในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่ง

เป็นความรู้ที่จะช่วยชี้แนะให้ทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และชุมชนมีจิตสำนึกในทางที่ ถูกต้องและยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็น กระบวนการและเครื่องมือในการนำความรู้และจิตสำนึกของชุมชนมาเป็นแนวทางในการพัฒนา จัดการทรัพยากร โดยอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานให้เหมาะสมกับความรู้ใหม่ที่ ได้รับจากหน่วยงานราชการและจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรและสังคม การมีส่วนร่วมของ ชุมชนมุ่งเน้นให้ชุมชนจัดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน/ชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของคนใน ชุมชน นอกจากนี้กลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน/ชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญในการทบทวน ปรับปรุง และ รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะพื้นบ้านของชุมชนและวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนให้ดำรง ความเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็เผยแพร่สู่สังคม ภายนอกเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชนของตนเองผสมผสานกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างมีเหตุมีผลและรับผิดชอบต่อสังคมและ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะจะเน้นเรื่องการสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรบุคคลของชุมชนให้สามารถ พัฒนาขีดความสามารถของชุมชนเพื่อความกินดีอยู่ดีของชุมชนจากทรัพยากรของชุมชน

1. องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาใน ท้องถิ่น จัดฝึกอบรมเรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดทำบัญชี คร่าวเรือนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และออมเงินเพื่อการลงทุนหรือ ปรับปรุงศักยภาพการประกอบอาชีพและการผลิตหรือบริการ
2. องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาใน ท้องถิ่น รมรงค์จัดฝึกอบรมสำหรับคนในชุมชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักทฤษฎี เศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหลักของความพอประมาณ ที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการ ประกอบอาชีพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่ จะนำมาซึ่งการพัฒนาแบบยั่งยืนภายในชุมชน โดยยกตัวอย่างจากเกษตรกรดีเด่นที่มีอยู่ ในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงให้เห็นภาพที่ชัดเจนเพื่อนำไปปฏิบัติ
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกับหน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น จัดฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เทศกาล เพื่อสร้างรายได้สมเหตุสมผลและดีกว่าการผลิตตามกระแสของตลาด โดยปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมีการสาธิตวิธีการปฏิบัติหลายรูปแบบและหลากหลายอาชีพ สามารถ นำจุดแข็งของแต่ละสาขาอาชีพมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างจุดแข็งที่มีอยู่ให้แข็งแรงมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ลดปัญหาอันเนื่องมาจากจุดอ่อนของการประกอบอาชีพและการ ผลิตหรือบริการ

4. องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาจัดฝึกอบรมหรือกิจกรรมส่งเสริมให้กับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวและประกอบอาชีพอื่นในหัวข้อการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายใต้หลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นเรื่องของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ประหยัดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
5. องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งฝึกฝนหรือแนวปฏิบัติ การวางแผน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อให้มีประสบการณ์ในการวางแผน แนวทางในการจัดการปัญหาภายในชุมชน การจัดการขยะภายในชุมชนและการพัฒนาชุมชน

ภาคผนวก

แบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง

“การศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จังหวัดสมุทรสาคร”

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....อายุ.....เพศ.....

ที่อยู่.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

I ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. สถานภาพสมรส

โสด แต่งงาน หย่าร้าง หม้าย

2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ณ เวลาปัจจุบัน.....คน

3. จำนวนบุตรที่ยังเรียนหนังสืออยู่.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

4. ศาสนา

พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ(ระบุ).....

5. อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน

☐ เกษตรกรรมอย่างเดียว	☐ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเดียว
☐ ประมงอย่างเดียว	☐ ประมง+การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
☐ เกษตรกรรม+ประมง	☐ เกษตรกรรม+การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

6. อาชีพของแม่บ้านของหัวหน้าครัวเรือน

☐ แม่บ้าน	☐ เกษตรกรรม
☐ ค้าขาย	☐ ประมง
☐ แปรรูปสัตว์น้ำ	☐ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
☐ ไม่มีอาชีพ	☐ รับจ้างทั่วไประบุ.....

7. อาชีพเสริมของหัวหน้าครอบครัว

- รับจ้างทั่วไป ระบุ.....
- อื่นๆ ระบุ.....

8. อาชีพเสริมของแม่บ้านของหัวหน้าครัวเรือน

- รับจ้างทั่วไป ระบุ.....
- อื่นๆ ระบุ.....

9. หัวหน้าครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน/หมู่บ้าน(ถ้าไม่เป็นไม่ต้องทำเครื่องหมาย)

- กลุ่มเกษตรกร
- กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- กลุ่มประมง
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง
- กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มอื่นๆ ระบุ.....
- กลุ่มออมทรัพย์

10. รายได้ของครัวเรือน (จากหัวหน้าครอบครัว + แม่บ้าน)

- จากเกษตรกรรม.....บาท/เดือน จำนวนเดือนที่เก็บเกี่ยว.....เดือน
- จาก ประมง.....บาท/เดือน จำนวนเดือนที่ออกประมง.....เดือน
- จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....บาท/เดือน จำนวนเดือนที่ทำการ.....เดือน
- จากรับจ้าง.....บาท/เดือน จำนวนเดือนที่รับจ้าง.....เดือน

11. รายจ่ายของครัวเรือน

- ค่าใช้จ่ายประจำวัน.....บาท/วัน
- ค่าผ่อนอุปกรณ์ไฟฟ้า (เช่น ทีวี, ตู้เย็น, ฯลฯ)บาท/เดือน
- ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานูตร.....บาท/วัน
- ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงของสมาชิกในครัวเรือน.....บาท/เดือน

12. ปัญหาในการประกอบอาชีพเรียงจากความรุนแรงมากไปหาน้อยโดยใส่หมายเลข 1 ถึง 3

- การลดของทรัพยากรสัตว์น้ำ
- การเสื่อมโทรมของป่าชายเลน
- ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทั้งทางน้ำและทางบก
- ต้นทุนของการประกอบอาชีพสูงขึ้น
- การขาดแคลนโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จำเป็นทั้งการเกษตร, ประมง, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมของชุมชน หรือวิถีชีวิตของคนในชุมชน
- ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ
- ปัญหาราคาสัตว์น้ำตกต่ำ
- ปัญหาเรื่องการตลาด

II การประเมินศักยภาพของครัวเรือน

1. ภาคเกษตรกรรม

1.1 การถือครองที่ดิน

☐ เป็นของตนเอง	☐ เจ้าของที่ดิน
☐ ร่วมหุ้นกับเจ้าของที่ดิน	☐ ร่วมหุ้นกับญาติพี่น้อง
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

1.2 ขนาดของที่ดินใช้สำหรับการเพาะปลูก

- พื้นที่สวน.....ไร่
- พื้นที่นาข้าว.....ไร่
- พื้นที่บ่อเลี้ยงปลา.....ไร่
- พื้นที่ ระบุ.....ไร่

2. ภาคประมง

2.1 ชนิดของเรือ

- เรือหางยาว.....ลำ ความยาว.....เมตร
- เรือวางท้อง.....ลำ ความยาว.....เมตร

2.2 ขนาดของเครื่องยนต์

- เครื่องยนต์เรือหางยาว.....แรงม้า
- เครื่องยนต์เรือวางท้อง.....แรงม้า

2.3 ชนิดของเครื่องมือประมง

☐ เบ็ดตกปลา	☐ ลอบปูม้า
☐ อวนปู	☐ ลอบปูดำ
☐ อวนกุ้ง	☐ ลอบหมึก
☐ อวนปลา ระบุ(ชนิดปลา).....	

2.4 ช่วงเวลาของฤดูทำการประมง

- ลอบปูม้า จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- ลอบปูดำ จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- ลอบหมึก จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- เบ็ดตกปลา จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- อวนลอบกุ้ง จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- อวนปู จากเดือน.....ถึง เดือน.....
- อวนปลา ระบุ(ชนิดปลา)..... จากเดือน.....ถึง เดือน.....

2.5 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

☐ เลี้ยงปลาในกระชัง	☐ เลี้ยงปลาในบ่อ
☐ เลี้ยงหอยหลัก	☐ เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์
☐ เลี้ยงหอยแขวน	☐ เลี้ยงปูน้ำ
☐ เลี้ยงกุ้งกุลาดำ	☐ เลี้ยงกุ้งขาววานาไมค์

2.6 จำนวนกระชังหรือพื้นที่เลี้ยงหอย,ปลา,ปู

- จำนวนกระชังปลา.....กระชัง
- จำนวนกระชังปู.....กระชัง
- จำนวนบ่อเลี้ยงปลา.....ไร่
- จำนวนบ่อเลี้ยงกุ้ง.....ไร่
- จำนวนหอยแขวน.....ไร่
- จำนวนหอยหลัก.....ไร่

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.1 ความยาวของเรือ.....เมตร จำนวน.....ลำ

3.2 เครื่องยนต์เรือ.....แรงม้า

3.3 ชูชีพสำหรับนักท่องเที่ยว

- มี จำนวน.....ชุด ไม่มี

3.4 โคมสเตอร์ย์

- มี ไม่มี

3.5 เครื่องนอนสำหรับแขก

- มี จำนวน.....ชุด ไม่มี
☐ เตียง	☐ ที่วี
☐ พัดลม	☐ วิทยุไอ
☐ เครื่องปรับอากาศ	☐ คาราโอเกะ

III การประเมินความพอใจของครัวเรือน

ระดับความพึงพอใจต่อรายได้จากการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ (เช่น ครัวเรือน สามารถหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและยังมีเหลือเป็นส่วนออม) โดยจำนวนเงินออมมากกว่า 30.- บาทต่อวัน

การประเมินความพอใจของครัวเรือน	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	1	2	3	4	5
1. รายได้จากผลผลิตทางการเกษตร					
2. รายได้จากการจับสัตว์น้ำ					
3. รายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ					
4. รายได้จากการแปรรูปสัตว์น้ำ					
5. รายได้จากการประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					
6. รายได้จากรับจ้างทั่วไป					

IV การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	1	2	3	4	5
1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในชุมชนมีความหลากหลายทางชีวภาพ					
2. ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
3. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่					
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติถูกบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ					

V การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	ระดับความจำเป็น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	1	2	3	4	5
1. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
2. การแบ่งเขตพื้นที่สงวน/อนุรักษ์					
3. การกำหนดพื้นที่สำหรับนันทนาการ					
4. การกำหนดพื้นที่พักอาศัย					
5. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล					
6. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และบริการ					
7. การจัดตั้งระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว					

VI การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	ระดับความจำเป็น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	1	2	3	4	5
1. การตั้งศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว					
2. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการประหยัดน้ำและพลังงาน					
3. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเรื่องการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี					
4. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ					
5. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์					

VII การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว	ระดับความจำเป็น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	1	2	3	4	5
1. ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว					
2. ส่งเสริมการแต่งตั้งตัวแทนหรือจัดตั้งกลุ่มของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว					
4. ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหาร, สินค้าพื้นเมือง, การนำเที่ยว					
5. ส่งเสริมให้ชุมชนให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์					
6. ส่งเสริมให้ชุมชนให้มีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง					
7. ส่งเสริมชุมชนให้ดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น					

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมการวิจัย

เอกสารอ้างอิงการวิจัย

ลีลาภรณ์ บัวสาย, บรรณาธิการ."เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานเครือข่าย ขยายผล

กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕.

อภิชัย พันธเสนและคณะ."สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง."พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.), ๒๕๕๐.

เอก อนันต์. "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Road to Sustainable Economy)."

กรุงเทพมหานคร: เม็ทรายพริ้นติ้ง, 2550.

เสรี พงศ์พิศ."เศรษฐกิจพอเพียง (สำหรับวิทยากร)Power point และบท"กรุงเทพมหานคร, 2550

พงศ์พันธุ์ กองทอง , ฌพพร คำรังศิริ ,อรสา แสงอุทัย 2530-2534 การสำรวจสภาพธรรมชาติและ

พรรณพืชทุ่งกะมัง สวนสัตว์ธรรมชาติภูเขียว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ฐานข้อมูล
งานวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

มานิจ วิบูลย์พันธุ์ นโยบายของรัฐกับการตอบสนองของเอกชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: ศึกษา

เฉพาะกรณีโรงงานกลั่นน้ำมันขลนา, นโยบายสาธารณะไทย – สงขลา. ; กฎหมาย
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยรามคำแหง.สำนักหอสมุดกลาง กรุงเทพมหานคร

สมศรี ฟุ้งขจร บทบาทของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสมศรี

ฟุ้งขจร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ; สิ่งแวดล้อม. นโยบายสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ.

ธนาอนุช สงวนศักดิ์บทบาทของเครือข่ายอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการสื่อสาร

การเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีลุ่มแม่น้ำแรก อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่การสื่อสาร
ทางการเมืองไทย; การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ; การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมไทย-เชียงใหม่

จำเริญ วราภรณ์.มาตรการทางกฎหมายขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณี: โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปาก
พนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.สำนักหอสมุดกลาง.2549

ไชโย มะลิผล มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กฎหมายและระเบียบ

ข้อบังคับ ;นโยบายสิ่งแวดล้อม 2536.

ไพรัตน์ จันทร์ผลหอม ,ทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ต่อนโยบายและปัญหาสิ่งแวดล้อม

: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

จิรโชค วีระสัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สำนักหอสมุดกลาง องค์การพัฒนาเอกชนไทย.; องค์การไม่

แสวงหากำไร

ปราชญา กล้าผจญและรัตนา กาญจนพันธุ์. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไทยในอนาคต.

รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ ความรู้ทัศนคติ และแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร

ประมงในทะเลสาบสงขลา : กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลนาคู อำเภอสทิงพระ

จังหวัดสงขลา วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์ (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

การวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม = Tourism Management for

Developing Mahasarakham Province Research คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาลัย มหาสารคาม, 2540

วิชา นิยม และกิติชัย รัตนะ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณา

การ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2547

พลถวิล บุตตรี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ

ประชาชนในเขตอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ (กศ.ม.ภูมิศาสตร์)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542

ปิยะวดี หิริกมล พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด

สุโขทัย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2539.

โครงการวิจัยศึกษาลู่ทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว 5 จังหวัดกลุ่มเบญจบุรภาสุวรรณ

ภูมิไทย กับประเทศเพื่อนบ้านเขตนิน โดจีน(ราชอาณาจักรกัมพูชาและ สาธารณรัฐสังคม

นิยมเวียดนาม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยนางสาวสายพิน สันทัด และนางเกศศิริ

ทองศิริ 5 มีนาคม 2552

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวสายพิน สันทัด Miss. Saipin Santhad
วัน เดือน ปี เกิด	7 กรกฎาคม 2511
เลขหมายบัตรประจำบัตร ประจำตัวประชาชน	3100903190463
ตำแหน่งปัจจุบัน	- อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง - กรรมการบริหาร โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
หน่วยงาน ที่อยู่ที่สามารถ ติดต่อได้สะดวก พร้อม หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-Mail	- สำนักงานอธิการบดี ชั้น 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร - สำนักงานอธิการบดี โทร. 02-310-8023 แฟกซ์ 02-310-8275 - โทร 081-840-1777 - saipin_or@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการฝึกอบรม	
ประวัติการปฏิบัติ ราชการภาครัฐ	
	ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติราชการในปัจจุบัน
	อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรรมการบริหาร โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัยทางวิชาการ	รายชื่อโครงการศึกษาวิจัย
หัวหน้าโครงการวิจัย	เรื่องโครงการวิจัย “ ศึกษาสู่ทางการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว ของ 5 จังหวัดกลุ่มเบญจบุรพาสุวรรณภูมิของไทยกับประเทศเพื่อน บ้านเขตอินโดจีน ” (4,000,000.-บาท)(สี่ล้านบาทถ้วน)
นักวิจัยร่วม โครงการ	

เพื่อพัฒนาผลการวิจัย	
เอกสารทางวิชาการ	เอกสารประกอบการสอบ 1.รายวิชา GM 408 การวางแผนและควบคุมธุรกิจอุตสาหกรรม (BUSINESS PLANNING AND EXECUTIVE CONTROL) 2.รายวิชา GM 411 การควบคุมคุณภาพ (QUALITY CONTROL)

ประวัติผู้ร่วมวิจัยในโครงการ

ชื่อ-สกุล	นายทรงชัย สอนรัตนชัย Mr. Songchai Sounrattanachai
วัน เดือน ปี เกิด	27 กรกฎาคม 2515
เลขหมายบัตรประจำบัตร ประจำตัวประชาชน	3 6706 00028 75 4
ตำแหน่งปัจจุบัน	- นักวิชาการศึกษา ระดับ 4
หน่วยงาน ที่อยู่ที่สามารถ ติดต่อได้สะดวก พร้อม หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-Mail	- บัณฑิตวิทยาลัย สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย อาคารท่าชัย ชั้น 3 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร - โทร. 02-310-8559 - t_u_m_7225@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต(การเงิน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การเงิน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการฝึกอบรม	-
ประวัติการปฏิบัติ ราชการภาครัฐ	-

ประวัติผู้ร่วมวิจัยในโครงการ

ชื่อ-สกุล	นางสาวปาริชาติ กฤษณะเสรณี Miss. Parichat Krishnaseenee
วัน เดือน ปี เกิด	4 พฤศจิกายน 2518
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน	3 5099 00985 42 7
ตำแหน่งปัจจุบัน	- นักวิชาการศึกษา ระดับ 4
หน่วยงาน ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-Mail	- คณะบริหารธุรกิจ หน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร - คณะบริหารธุรกิจ - โทร. 02-310-8226-7 ต่อ 1105 , 1106 - ging.04@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการฝึกอบรม	-
ประวัติการปฏิบัติราชการภาครัฐ	-